

ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ

Навчально-науковий інститут денної освіти

Форма навчання денна

(денна, заочна, заочно-дистанційна)

Кафедра туристичного та готельного бізнесу

Допускається до захисту

Завідувач кафедри

Г. П. Скляр

(підпис, ініціали та прізвище)

«_____» _____ 2023 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

*на тему: «Перспективи післявоєнного відновлення екологічного
(зеленого) туризму у Львівській області»*

*зі спеціальності 242 «Туризм»
освітня програма «Туризм» ступеня бакалавра*

Виконавець роботи Постнова Анна Русланівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

(підпис, дата)

Науковий керівник к.геогр.н., доц. Логвин Михайло Михайлович

(науковий ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я, по батькові)

(підпис, дата)

Полтава – 2023

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ РОЗВИТКУ ЕКОЛОГІЧНОГО (ЗЕЛЕНОГО) ТУРИЗМУ	7
1.1. Екологічний зелений туризм: сутність та зміст.....	7
1.2. Передумови та чинники розвитку екологічного зеленого туризму.....	14
1.3. Світовий досвід державного регулювання розвитку екологічного зеленого туризму.....	25
РОЗДІЛ 2. СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПІСЛЯВОЄННОГО РОЗВИТКУ ЕКОЛОГІЧНОГО ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ В ЛЬВІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ.....	33
2.1 Туристично-рекреаційний потенціал Львівської області, як передумова розвитку екологічного зеленого туризму.....	32
2.2 Аналіз туристичної діяльності та розвитку екологічного зеленого туризму в Львівській області.....	40
2.3 Розробка екологічного зеленого туру вихідного дня у Львівській області...	50
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ.....	57
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	58

ВСТУП

Туризм – це багатогранне явище, що поєднує у собі : економічні, соціальні, культурні та екологічні аспекти, має достатній потенціал для постійного прогресу, щільно взаємодіє з багатьма галузями економіки, зумовлюючи його провідне місце у соціально-економічному житті країн і народів. Динамічний розвиток сфери туризму здійснює мультиплікаційний ефект й на інші галузі економіки, в яких активізується інвестиційна діяльність, та прискорюється обіг грошових коштів.

Повномасштабне російське вторгнення в Україну вплинуло практично на всі сектори глобальної економіки. Постраждала, в тому числі, і туристична галузь. Початок повномасштабного вторгнення змусив українців майже повністю забути про туризм. Замість подорожей поїздки за кордон стали вимушеними. Утім, туристичний сектор української економіки вистояв, а після завершення бойових дій, країна має всі шанси стати популярним напрямком для подорожей.

Збільшення цін на нафту та пальне, ускладнена логістика та руйнування традиційних туристичних маршрутів – це лише частина ризиків, які постали перед туризмом у зв'язку з цією війною. Туризм грає значну роль, суттєво впливаючи на економіку країни, добробут її громадян та має великий вплив на економіку регіону, в якому він розвивається.

З метою отримання високих результатів й соціально - економічного ефекту від розвитку сільського зеленого туризму, у регіоні необхідно насамперед дослідити наявні туристично-рекреаційні ресурси, що обумовлює актуальність теми цієї дипломної роботи.

Відповідно до даних Державного агентства розвитку туризму, за шість місяців повномасштабної війни надходження до державного бюджету від

туристичної галузі впали на 25,7%. Логічно, що у випадку продовження активної фази війни ця рецесія продовжиться. Тим не менш український туристичний бізнес розраховує на швидке повоєнне відновлення. У будь-які часи, як мирні, так й воєнні, туризм є підтримкою сфери господарської діяльності держави та суспільства.

Це є своєрідною альтернативою традиційному комерційному масовому туризму. Загалом туристи, які обирають подорожувати таким способом, беруть на себе відповідальність за збереження природи та покращення благоустрою місцевого населення.

Екологічний зелений туризм здійснює позитивний вплив на відродження, збереження і розвиток місцевих народних звичаїв, промислів, пам'яток історико-культурної спадщини, а також розширює канали реалізації продукції підсобного господарства селянина.

Зазначене підтверджує актуальність кваліфікаційної роботи, та викликаний інтерес до обраної тематики та проведення дослідження.

Окремі аспекти екологічного зеленого туризму висвітлені у працях відомих учених у галузях права, історії, туризмознавства, соціології, економіки й географії, зокрема: Ю. Алексєєва, В. Євдокименко, А. Король, М. Лендела, В. Мікловди, М. Пітюлича.

Зокрема Львівській області присвячені наукові праці сучасних зарубіжних та вітчизняних учених, серед яких: М. Долішній, С. Кузик, В. Кравцов, М. Мальська, Г. Ємець, В. Мікловда, В. Руденко, М. Копач, Д. Голднер, В. Чарльз і Р.Ф. Річі.

Аналіз стану використання матеріально-технічної бази рекреації і туризму В. Полюга і Д. Полуга. Н.Г. Луців виділила принципи та інструменти економічного стимулювання ефективного використання природних рекреаційних ресурсів. Л. Новосельська запропонувала екологізацію фінансового механізму розвитку курортно-рекреаційної території. Природні

ресурси Львівської області вивчали К. Геренчук, С. Генсірук.

Проблеми стану готельних господарств в регіонах України досліджували В.П. Мальська, М.Й. Рутинський. Проте активний розвиток цих видів туризму вимагає продовження досліджень їх особливостей.

Наразі ще багато питань залишаються відкритими та дискусійними, й потребують постійної уваги, зокрема післявоєнні перспективи, що і обумовлює актуальність даної кваліфікаційної роботи.

Об'єктом дослідження кваліфікаційної роботи є процеси розвитку екологічного зеленого туризму в регіоні.

Важливим та актуальним завданням сьогодення є окреслення проблем розвитку екологічного зеленого туризму в післявоєнний час, розробка та формування стратегії розвитку, виходячи зі специфічних особливостей його функціонування.

Результати дипломної роботи полягають у розробці комплексу заходів з метою підвищення ефективності використання туристично-рекреаційних ресурсів для розвитку та оживлення екологічного туризму у Львівській області в післявоєнній перспективі.

Предметом дослідження є теоретико-методологічні та практичні аспекти дослідження розвитку екологічного зеленого туризму України, зокрема у Львівській області.

У процесі дослідження використано такі загальнонаукові та спеціальні методи: структурно-порівняльний аналіз – з метою уточнення визначення поняття зелений та сільський зелений туризм; історико-логічний аналіз – для виявлення основних суперечностей становлення сучасної моделі зеленого та сільського туризму; монографічний аналіз – для удосконалення періодизації розвитку екотуристичної галузі; метод статистичного аналізу – для дослідження стану зеленого та сільського туризму України та окремих регіонів. Також були використані такі методи, як: графічний, метод експертної оцінки, аналіз та

синтез.

Мета дослідження полягає в обґрунтуванні заходів, щодо перспектив післявоєнного розвитку екологічного зеленого туризму у Львівській області.

Досягнення та реалізація поставленої у роботі мети, потребує вирішення таких завдань: охарактеризувати сутність та зміст екологічного зеленого туризму; визначити передумови та чинники розвитку екологічного зеленого туризму; дослідити туристично-рекреаційний потенціал регіону; здійснити аналіз туристичної діяльності та розвитку екологічного зеленого туризму у Львівській області; розробити екологічний зелений тур вихідного дня по Львівській області.

Інформаційну базу кваліфікаційної роботи склали: Закони України, Кодекси України, Постанови Уряду, Кабінету міністрів України й інші правові акти, інформація Державного комітету статистики України, наукові статті, монографії, регіональні матеріали, головне управління статистики Львівської області, а також матеріали з мережі Інтернет.

Окремі положення кваліфікаційної роботи були апробовані опубліковані в матеріалах кафедрального круглого столу студентів та аспірантів «Туризм і молодь – 2023» (м. Полтава, ПУЕТ, 15 березня 2023 р.).

Кваліфікаційна робота складається: з вступу, двох розділів, висновків та пропозицій та переліку інформаційних джерел.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОЦІНКИ РОЗВИТКУ ЕКОЛОГІЧНОГО ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ

1.1 Екологічний (зелений) туризм: сутність та зміст

Термін «зелений туризм» з'явився ще у 80-х роках минулого століття. Вже тоді такий спосіб відпочинку став одним із найважливіших напрямків розвитку екології.

Зелений туризм є стійким, бо він базується на взаємовигідних умовах навколишнього середовища, місцевих жителів, бізнесу та туристів.

Раніше «зелений» туризм асоціювався насамперед із екологічними аспектами, однак сьогодні він охоплює всі аспекти стійкого розвитку, що базуються на принципах: охорони навколишнього середовища; соціального розвитку; підтримки та покращення якості життя в місцевих спільнотах; економічного процвітання та інтеграції у процеси збереження екології.

Підприємства, що займаються сектором зеленого туризму, сприяють зниженню негативних екологічних та соціальних наслідків у туристичній сфері.

Цікаво, що екожиття стає все популярнішим серед молоді, яка на перший погляд у сучасному світі є надто урбанізованою та звиклою до міського типу життя.

Отже, екологічний зелений туризм - це не лише плюси для економіки, охорони довкілля, поліпшення екологічної ситуації, а і - нові робочі місця, що стимулюють прилив молодих спеціалістів.

На даний час в Україні достеменно точно не визначено відмінності між поняттями «сільський», «зелений», «природний», «екологічний» та «м'який» туризм. Дискусії над українською туристичною термінологією триватимуть ще довгий час.

Екологічний туризм – відпочинковий вид туризму, сконцентрований на

екологічних територіях. Це передбачає розвиток туристичних шляхів, місць для відпочинку, сільськогосподарських і народних музеїв, а також центрів з обслуговування туристів з провідниками та екскурсоводами.

Визначення «екологічний туризм» часто ототожнюють з «агротуризмом», але поняття «екологічний туризм» значно ширше.

Агротуризм – відпочинковий туризм, що передбачає використання сільського (фермерського) господарства. Агротуризм має проявлення у різних формах, але завжди включає винаймання помешкання. Розрізняють дві базові форми агротуризму: винаймання помешкання з обслуговуванням безпосередньо в межах дворового господарства або розміщення на нічліг з самообслуговуванням на землях, що належать до господарства, наприклад, в кемпінгах та наметах. Агротуризм, таким чином, виступає однією з форм сільського туризму.

Екологічний туризм – є формою подорожі, сприятливою для навколишнього середовища. Вона відбувається на територіях, що мають природничу цінність, наприклад національні та ландшафтні парки.

Екотуризм спрямований на охорону природного й культурного середовища регіонів, що відвідуються туристами. Та передбачає, що учасниками цих подорожей, є люди з високою екологічною свідомістю. Зелений та природничий туризм - є синонімами поняття «екотуризм».

Виділяються такі форми екологічного туризму як: активний екотуризм (піший, велосипедний, водний, кінний, рибальство); фауністичні та флористичні поїздки (орнітологічні поїздки, полювання, тематичні поїздки); культурологічні; етнографічні поїздки.

Сільський туризм і його різновидність – агротуризм мають багато спільного з екотуризмом і майже весь час відповідають багатьом його пріоритетам, зокрема: збереження природничого та культурного середовища, підтримка добробуту місцевої громади, постачання туристам харчів з місцевих

продуктів. Деякі власники агротуристичних господарств, розташованих поблизу природоохоронних територій, підтримують серед туристів екологічні вимоги.

У сільських місцевостях можлива організація відвідувачам додаткових послуг, що включають екотуристичні програми: кінні та велосипедні прогулянки, маршрути по знакових стежках у національних і ландшафтних парках, природничі подорожі, збирання ягід та грибів. Але сільський туризм і екотуризм відрізняються основними цілями використання вільного часу, ця головна різниця полягає у базових цілях та мотивах подорожування.

Сільський туризм – є формою проведення вільного часу у вигляді стаціонарного відпочинку, тоді як базовою метою екотуризму – виступає активне дослідження дикої природи, традицій і культури, їх глибоке пізнання й сприйняття.

Сільські оселі можуть використовуватись, як база для ночівлі та харчування екотуристів.

З'явилося нове поняття – екоагротуризм, що передбачає відпочинок у селян, які вирощують сільськогосподарську продукцію із застосуванням екологічних методів. Тут агротуризм поєднується з екологічним сільським господарством.

Приведені вище поняття, що пов'язані з сільським туризмом і екотуризмом, знайшли своє застосування для визначення форм туристичного руху в Україні.

Цей рух охопив широкий спектр форм відпочинку на селі: від стаціонарного відпочинку у сільській місцевості (що є власне сільським туризмом), відпочинку в туристичних центрах і на курортах, що розташовані у селищах і малих містах, до відпочинку у сільських садибах. Визначення сільського туризму як «зеленого» підкреслює його екологічну орієнтацію.

Сучасна стратегія соціально-економічного розвитку України дає стимул

до пожвавлення всіх сфер життєдіяльності. Перехід регіонів на самоврядність і самозабезпечення стимулює пошук шляхів підвищення ефективності економічного розвитку на місцевих ресурсах. На перший план висуваються соціально орієнтовані програми, сприяючі просуванню нових стратегічних завдань, перспективних інноваційних галузей, зокрема, туризму.

Туризм – серйозний соціально-економічний та географічний процес, тому його організація вимагає ретельного наукового обґрунтування. Економічні дослідження суті туризму відрізняються комплексністю, системністю і точністю. Він має великий вплив на економіку регіону, в якому він розвивається. З метою отримання конкретних підсумків та соціально-економічного ефекту від розвитку туризму у регіоні необхідно насамперед дослідити наявні туристично-рекреаційні ресурси, що обумовлює актуальність теми дипломної роботи.

Вивчення і підвищення ефективності використання туристично-рекреаційного потенціалу території для багатьох регіонів може стати важливим кроком на шляху оптимізації регіональної структури природокористування. Туризм може скласти гідну альтернативу іншим галузям господарства.

На сьогоднішній день все більшою популярністю, користується такий різновид відпочинку, як зелений туризм.

Туристична галузь в Україні є однією з п'яти за значенням складовою поповнення бюджету, та її питома вага має значно зрости з огляду на такі об'єктивні передумови, як вигідне геополітичне розташування України в центрі Європи, наявність значного туристично-рекреаційного потенціалу, сприятливий клімат, багаті флора і фауна, чисельні культурно-історичні пам'ятки світового рівня.

Тенденції останніх років свідчать, що західні країни бачать перспективу українського сільського відпочинку і туризму на міжнародному туристичному ринку. В цілому, у всьому світі спостерігається спрямованість на розвиток

природно-орієнтованого туризму, що спричинено двома факторами: глобалізацією та екологізацією. Нині попитом користуються й альтернативні види туризму, а саме: екологічний, та природний.

Зелений туризм відкриває нові можливості. Городяни їдуть у села чи хутори пожити зовсім іншим життям. Це повернення до першоджерел. Краса сільських пейзажів, близькість річок, озер, лісів, гір, відсутність стресів та метушні, здорове харчування добре впливають на людину, зміцнюють її і духовно, і фізично. Це одна з переваг зеленого туризму.

Крім того, зелений туризм включає також пізнавальний елемент. Туристи знайомляться з сільськими традиціями та культурою, народними промислами та ремеслами. Зелений туризм – це не тільки споглядання, але й активна участь у житті села.

Зелений сільський туризм дає можливість мешканцям великого міста відпочити на природі від міської метушні, забути про стрес, відвідати місцеві визначні пам'ятки, ознайомитися з побутом сільських жителів та народними традиціями, які вони змогли зберегти і донести до наших днів, а при бажанні і взяти участь у цікавих роботах на свіжому повітрі.

Сільський і екотуризм – ті напрямки, в яких можуть і повинні розвиватися в українських селах. Особливо ті, туристичний потенціал яких закладено географічно, історично чи культурно. Українських сіл, яким до снаги зацікавити туриста з найвибагливішими смаками, насправді дуже багато, окрім того, що туризм робить країну відомою в усьому світі, туристична галузь – це справжній драйвер розвитку економіки.

Проте перешкод на шляху розвитку зеленого туризму в Україні чимало – відсутність належної інфраструктури, брак інвестицій, велика частка туристичного «чорного ринку» а також війна та її наслідки. Необхідна фінансова підтримка з боку держави та європейських партнерів.

Розвиток сільського агарного туризму в Україні підтримують також

спеціальні Європейські програми як: TACIS, Міжнародний фонд «Відродження», фонд «Євразія», Європейська федерація сільського туризму «Єврожітс».

Проте, повна відсутність державного фінансування та обмеженість фінансових ресурсів зарубіжних партнерів значно стримують ефективний розвиток сільського зеленого туризму в Україні та запобігають соціально-економічному відродженню сільських територій за рахунок новітніх напрямків розвитку.

На даний час становлення зеленого туризму в Україні відбувається під дією різних факторів, серед яких є ті, що сприяють, і ті, що обмежують і гальмують його розвиток. Основні види зайнятості сільського населення в туризмі показано на рис. 1.1.1.

Рис.1.1.1 Основні види зайнятості сільського населення у туризмі [10]

До позитивних факторів, перш за все, відносять наявність в Україні сільської місцевості з унікальними природними, історико-етнографічними та рекреаційними ресурсами. Водночас низький рівень рекламного забезпечення у цій сфері є суттєвою перешкодою для інформованості потенційних вітчизняних та іноземних споживачів послуг сільського туризму. До негативних факторів належать: нерозвинена сільська інфраструктура з її комунікаціями та необхідності їх відновлення, як наслідків війни.

Сільський зелений туризм – є корисним як для відпочиваючих, так і для господарів – селян, сільських громад, регіонів і держави в цілому. Його розвиток, як окремого напрямку сприятиме збереженню селянства як носія української ідентичності, культури і духовності, це додаткові можливості для популяризації української культури.

На даний момент основними мотивами для вибору такого виду відпочинку в Україні можна визначити такі:

- відсутність вільного бюджету для відпочинку на дорогих фешенебельних курортах. Практика переконливо свідчить, що проживання на селі у будинку сільського господаря коштує значно дешевше, ніж у готелі в курортній зоні або у популярному туристському центрі. В Україні існує хибна думка, що в інших країнах усі без винятку заробляють незліченні гроші, проте, і в далекому зарубіжжі є значна частина населення, чиї доходи стосовно цього суспільства низькі, і для цієї категорії відпочинку на розкішному курорті навіть у порівняно недорогому готелі теж недоступний. Цей мотив часто переважає при виборі такого виду відпочинку;
- породжений стереотип відпочинку в сільській місцевості для певної категорії людей, незалежно від заможності та наявності вільних коштів, наприклад, у силу сімейних або інших традицій;
- потреба у оздоровленні в даних кліматичних умовах, рекомендованих лікарем;

- безпосередня близькість до природи і можливість проводити більше часу на свіжому повітрі в лісі, на березі природної або штучної водойми;
- можливість харчуватися екологічно чистими продуктами;
- можливість прилучитися до сільськогосподарських робіт у своє задоволення;
- першочергова потреба у спокійній розміреному ритмі життя, чим відрізняється сільське життя в цивілізованих країнах, на відміну від великих індустріальних міст;
- можливість долучення до іншої культури та звичаїв, участі в місцевих святах і розвагах, спілкування з людьми іншої суспільної формації.

Таким чином, зацікавленість відпочинку в сільській місцевості – єднання з природою, чисте повітря, екологічно чисті продукти харчування, зміна обстановки, менша кількість народу, відсутність скупченості населення, цілком інші, відмінні від міських, уклад, розклад і культура життя, можливість участі в сільськогосподарських роботах. Зрозуміло, що дуже часто є вирішальним при виборі сільської садиби як місця проведення відпустки, значно дешевший відпочинок порівняно з готелями та великими туристично-відпочинковими комплексами.

Відпочинок у сільській місцевості — це також кардинальна зміна обстановки, що дозволяє зняти стрес, який нагромадився за рік роботи в напружених міських умовах, відновити здоров'я й отримати відповідне психологічне розвантаження. Особливо ефективно така організація відпочинку може використовуватися для дітей дошкільного і підліткового віку в період літніх канікул.

Отже, формування розуміння сільського зеленого туризму, як специфічної форми відпочинку на селі, з її широкою можливістю використання природного, матеріального і культурного потенціалу регіону сприяє його просуванню.

Сільський зелений туризм у більшості країн розглядається, як невід’ємна складова частина комплексного соціально-економічного розвитку села та як один із засобів вирішення багатьох сільських проблем. Враховуючи те, що в умовах загальноекономічної кризи економічні і соціальні проблеми села надзвичайно загострилися, широке розповсюдження і розвиток сільського зеленого туризму є особливо бажаним. Всі види туризму функціонують в рамках галузевої ієрархічної взаємодії.

Таким чином, у професійному туристському бізнесі екологічний зелений туризм, як дуже дохідний вид діяльності, займає свою визначену нішу на світовому туристському ринку і має немалі обсяги продажів та залучення туристів. Зрозуміло, що змагатися з обсягами туристських потоків на популярні морські курорти або з туристськими центрами, він не може, але проте за значущістю стає дуже перспективним напрямком сучасного туристського бізнесу.

1.2 Передумови та чинники розвитку екологічного зеленого туризму

На розвиток туризму впливають різні фактори, серед яких соціально-економічні фактори. Їх вплив обумовлений тісним взаємозв’язком між розвитком туризму і економікою. Туристична активність регулюється в залежності від наявних у населення коштів, інфляції, коливання курсів валют. Соціальними факторами розвитку туризму в регіоні є рівень освіти, культури, естетичних потреб населення. Від економічного розвитку регіону також залежить рівень розвитку інфраструктури туризму в цілому.

Територія Львівської області була поділена на 20 районів, 9 міст обласного підпорядкування, 29 об’єднаних територіальних громад, 44 міста, у

тому числі 9 міст спеціального статусу, обласного та республіканського значення, 9 в районах, 34 селища міського типу, 1850 сільські населені пункти.

Рис.1.2.1 Адміністративно-територіальний устрій Львівської області на 2019 рік, за [9]

Львівська область є другою в Україні за кількості міст. Райони області у своїй більшості близькі за розміром території, проте мають суттєві відмінності зачисельністю та щільністю населення.

Львівщина завжди традиційно була областю, у якій перспективи туристичної індустрії були і залишаються одними з найкращих в Україні. Природно-ресурсний та історико-культурний потенціал у поєднанні з вигідним географічним положенням в центрі Європи та існуючий багаторічний досвід з напрацюваннями у сфері рекреації - є достатньо вагомою передумовою пріоритетного розвитку системи санаторно-курортного лікування, туризму та відпочинку, орієнтованої як на внутрішнього споживача, так і на обслуговування іноземних туристів.

Область володіє та має значні запаси природних туристично-

рекреаційних ресурсів, таких як: кліматичні, бальнеологічні, ландшафтні, водні, лісові, природно-заповідні, флоро-фауністичні.

Львівська область знаходиться на крайньому заході України в межах Волинської і Подільської височин й перетинає три природні зони: лісову, лісостепову і зону висотної поясності Карпат. Це прикордонний регіон, який на заході безпосередньо межує із Республікою Польща.

На території області виділяють п'ять природних районів – гірські Карпати на півдні, до них прилягає Передкарпатська височина, Подільська височина – в центральній частині, Мале Полісся і Волинська височина – на півночі.

Львівська область розташована в трьох зонах: лісовій, лісостеповій, передгірних і гірських районах Карпат. Ліси займають майже третину площі обговорюваної області. Найвищі гірські вершини: Пікуй 1408 м, Магура 1362 м, Парашка 1268 м.

Кліматичні ресурси області безпосередньо впливають на туристично-рекреаційну привабливість цієї території. У Львівській області помірно-континентальний клімат із доволі м'якою зимою, затяжною вологою весною, теплим, але дощовим літом і сухою теплою осінню. Клімат сприятливий для різних видів туризму.

Варто також зауважити на тому, що область входить до п'ятірки найбільш привабливих та популярних туристично-рекреаційних регіонів України.

Різноманітність природних умов і багатство еколого-рекреаційних ресурсів Львівщини, створюють сприятливі умови і для розвитку екологічного туризму.

Загалом у Львівській області налічують: 1 природний заповідник «Розточчя» (площею у 2084,50 га); національних природних парки – «Яворівський» (7078,600 га); Сколівські Бескиди» (35684 га); 3 регіональних

ландшафтних парк «Верхньодністровські Бескиди» (8536 га), «Надсянський» (19428 га) та «Знесіння» (312,100 га); 37 заказників; 176 пам'яток природи; 48 заповідних урочищ; 261 парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва; 3 ботанічні сади ; 1 зоологічний парк.

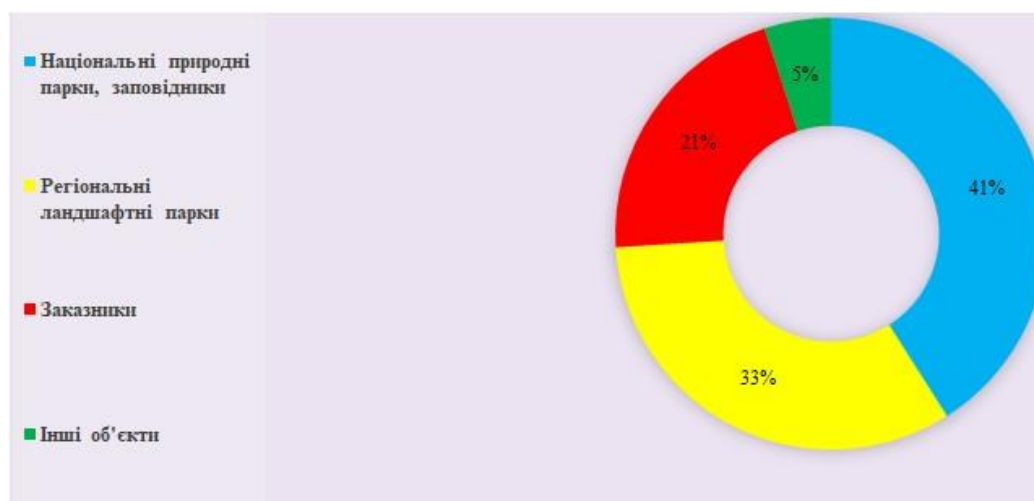

Рис. 1.2.2 Розподіл площі природно-заповідного фонду Львівської області за категоріями, за [9]

Керуючись даними Департаменту екології та природних ресурсів Львівської облдержадміністрації, до природно-заповідного фонду Львівщини належать 392 об'єкти загальнодержавного та місцевого значення загальною площею 171 тис. га, що становить 8% території області.

Серед них 4 національні природні парки («Яворівський», «Сколівські Бескиди», «Північне Поділля», «Бойківщина»), 1 природний заповідник («Розточчя»), 5 регіональних ландшафтних парків, 75 заказників, 199 пам'яток природи, 3 ботанічні сади.

Площа природно-заповідного фонду Львівської області за категоріями має розподілення наступним чином: національні природні парки, заповідники склали 41% від усієї площі природно-заповідного фонду, регіональні ландшафтні парки 33%, заказники 21% та інші об'єкти 5%. Як видно з рис. 1.2.1

найбільшу площу займають національні природні парки, заповідники – 41%.

Таблиця 1.2.1

Структура природно-заповідного фонду Львівської області, складено за [26]

Об'єкти природно-заповідного фонду Львівської області	Кількість об'єктів	Площа, га
Загальнодержавного значення	25	64551,30
Природний заповідник «Розточчя»	1	2084,5
Національний природний парк «Яворівський»	1	7078,6
Національний природний парк «Сколівські Бескиди»	1	35684,00
Національний природний парк «Північне Поділля»	1	15587,90
Заказники	2	3303,00
Пам'ятки природи	2	592,80
Ботанічні сади	2	41,20
Дендрологічні парки	2	64,00
Парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва	6	115,30
Місцевого значення	352	93762,42
Регіональний ландшафтний парк «Знесіння»	1	312,0
Регіональний ландшафтний парк «Надсянський»	1	19428,00
Регіональний ландшафтний парк «Верхньодністровські Бескиди»	1	8536,0
Регіональний ландшафтний парк «Равське Розточчя»	1	19103,0
Регіональний ландшафтний парк «Стільське Горбогір'я»	1	8909,90
Заказники	48	27955,69
Пам'ятки природи	193	2241,39
Заповідні урочища	48	6502,40
Ботанічні сади	1	1,50
Зоопарк	1	5,9
Пам'ятки садово-паркового мистецтва	56	766,63
Всього	377	158313,72

На території Львівської області функціонує 398 території та об'єкти природно-заповідного фонду, загальною площею 180,19 тис. га, що складає 8,25 % від площі території Львівської області

Туристично-рекреаційний потенціал саме Сколівського району нараховує 86 відпочинкових закладів, з яких 70 - діючі, близько 200 приватних агроосель, 3 канатно-крісельні дороги, 30 гірськолижних трас (8 затверджено міжнародною федерацією спорту) (див. табл. 1.2.1)

Беручи до уваги сучасний стан туристично-рекреаційної сфери області,

насамперед слід наголосити на сталій позитивній динаміці її розвитку впродовж останніх 10 років. Це знаходить своє відображення в зростанні туристичних потоків, поступовому розвитку туристичної й рекреаційної інфраструктури регіону, а також розширенні спектру туристичних послуг та зростанні якості сервісу сфери обслуговування туризму і курортів.

Важливим аспектом туристично-рекреаційного потенціалу Львівщини, є розвиток на її території зеленого туризму. На сьогодні цей вид туризму порівняно з іншими видами вважається доволі дешевим та поступово набуває актуальності.

Згідно з офіційними даними Головного управління статистики у Львівській області, у межах досліджуваного регіону налічується більше 250 агроосель. Львівська область є однією з найкраще забезпечених туристично-рекреаційними ресурсами серед областей України. Загалом регіон відзначається сприятливими природними умовами та багатими культурно-історичними ресурсами. Установлено, що найбільш туристично привабливими населеними пунктами регіону є міста Львів (374943 ос.), Борислав (136554 ос.) і Стрий (8043 ос.), Жовківський (21495 ос.), Пустомитівський (51963 ос.) і Сколівський (23797 ос.) райони.

З'ясовано, що найбільші запаси рекреаційних ресурсів є в: Дрогобицькому, Жовківському, Пустомитівському, Сокальському та Стрийському районах.

Значні запаси мають міста Львів, Жовква, Золочів, смт Олесько та с. Підгірці. Найменші запаси ресурсів спостерігаються у Бродівському, Жидачівському, Кам'янка-Бузькому, Миколаївському, Перемишлянському, Радехівському, Самбірському і Турківському районах.

Умовно фактори розвитку сільського зеленого туризму можна поділити на зовнішні та внутрішні. До зовнішніх факторів розвитку туризму можна віднести: географічне положення регіону, політичні відносини між країнами,

міжнародний розподіл праці, рівень цін на міжнародному ринку та в різних країнах, співвідношення валют.

Такі демографічні фактори, як зростання населення, його нерівномірна щільність і концентрація у великих містах, тобто урбанізація, призводять до збільшення туристичного потенціалу.

Велику роль відіграють ще такі фактори, як: близькість до транзитних шляхів і країн, які поставляють туристів, віддаленість від «гарячих» точок планети. На формування світових туристичних потоків активно впливає співвідношення рівнів соціально-економічного розвитку різних країн.

Визначальними є внутрішні фактори розвитку сільського зеленого туризму. Природно-географічні особливості й кліматичні умови країни, наявність та якість природних ресурсів і можливість їх зручного використання; економічна ситуація в країні; внутрішня політика країни, політична стабільність; суспільний лад, рівень розвитку продуктивних сил, структура і рівень добробуту населення є вирішальним серед факторів розвитку сільського туризму.

Аналізуючи туристичну діяльність, усі фактори поділяються на фактори залучення, що спонукають до подорожі чи відпочинку та фактори розподілу, або диференціації попиту, що впливають на вибір місця подорожі чи відпочинку.

До факторів розвитку зеленого туризму можна віднести: безперечну чарівність сільської території та її цінностей для мешканців міст, для яких село - це втеча від натовпу та промисловості; появу моди на відпочинок у натуральному середовищі; розвиток транспорту, що дає можливість швидкого та легкого доступу туристів у віддалені території з чистим середовищем; більшу доступність цього виду відпочинку для осіб з невеликими доходами; традиції сільської гостинності, декоративні елементи, місцева кухня з типовими, сільськими стравами, запахами та смаками.

В сучасних умовах екологічний туризм є одним з найбільш перспективних і ефективних напрямків сталого розвитку українського туризму.

Бар'єром у розвитку зеленого туризму є недостатня сформованість комплексу туристичних послуг, не завжди якісний продукт, слаборозвинуті елементи туристичної інфраструктури.

Зелений туризм є специфічною частиною економічної діяльності на будь-якій території завдяки сильному впливу громадської сфери і конкурентному тиску споживачів.

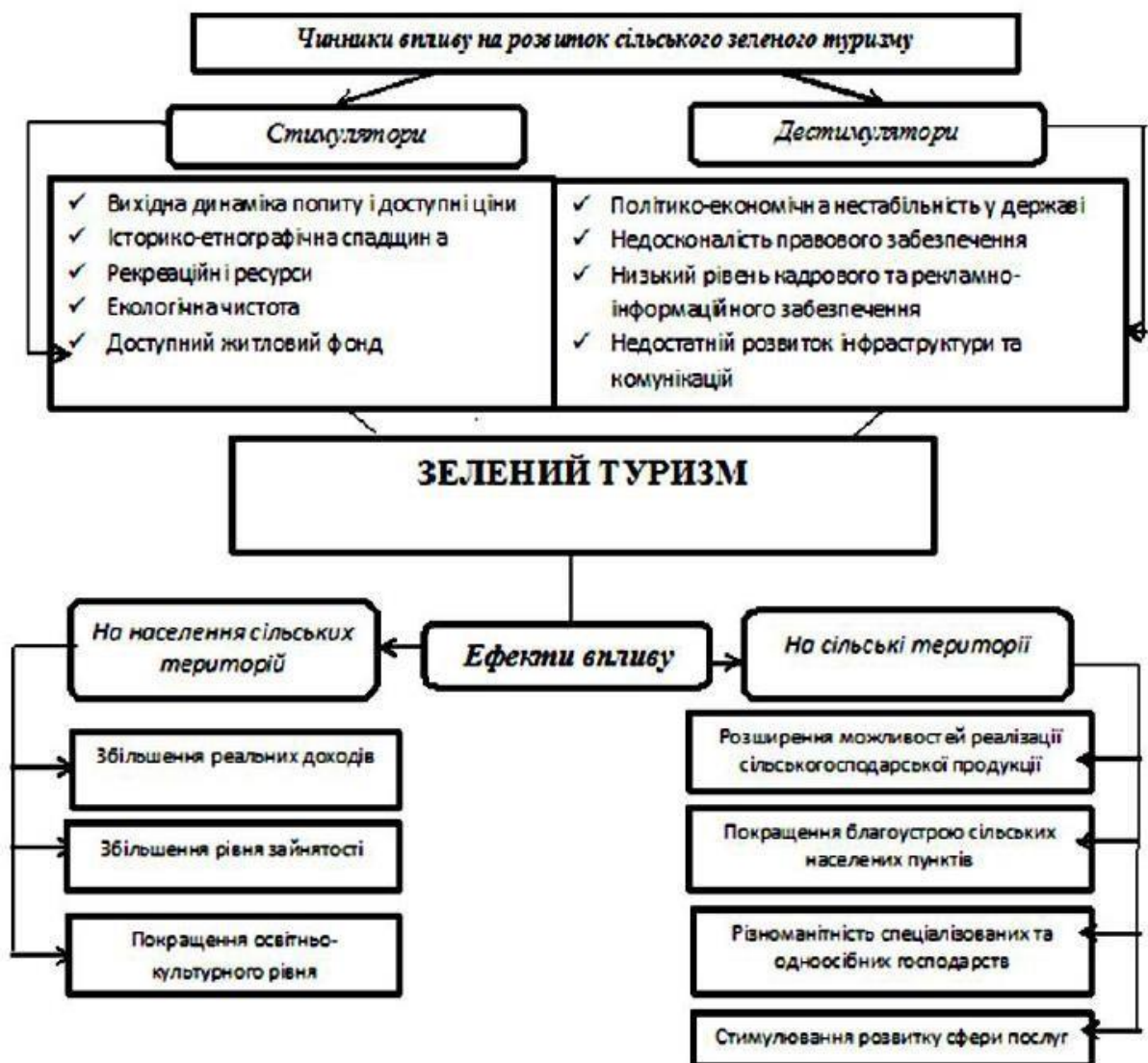

Рис.1.2.3 Фактори впливу на розвиток мікробізнесу, пов'язаного із сільським зеленим туризмом [22]

В Україні форма малого підприємництва, як сільський зелений туризм, тільки перебуває на стадії зародження та існує низка факторів впливу на нього (заохочувальних, стримувальних і потенційних (рис.1.2.3).

В порядку спадної градації у системі туризму України існує такий один з видів туризму як екотуризм. У системі екотуризму України є один з таких різновидів туризму як зелений туризм.

У зеленому туризмі розрізняють такі види туризму як сільський туризм і агротуризм, які мають відмінності за способом відпочинку хоч і схожі між собою за формою користування екосистемними ресурсами.

Якщо екосистемний потенціал агрокомплексу використовується для здійснення туристичної діяльності, що асоціюється з роботою (участь у виробництві сільськогосподарської продукції).

Якщо в межах відповідно облаштованої інфраструктури здійснюється діяльність асоційована із тимчасовим недовготривалим відпочинком це – «сільський туризм».

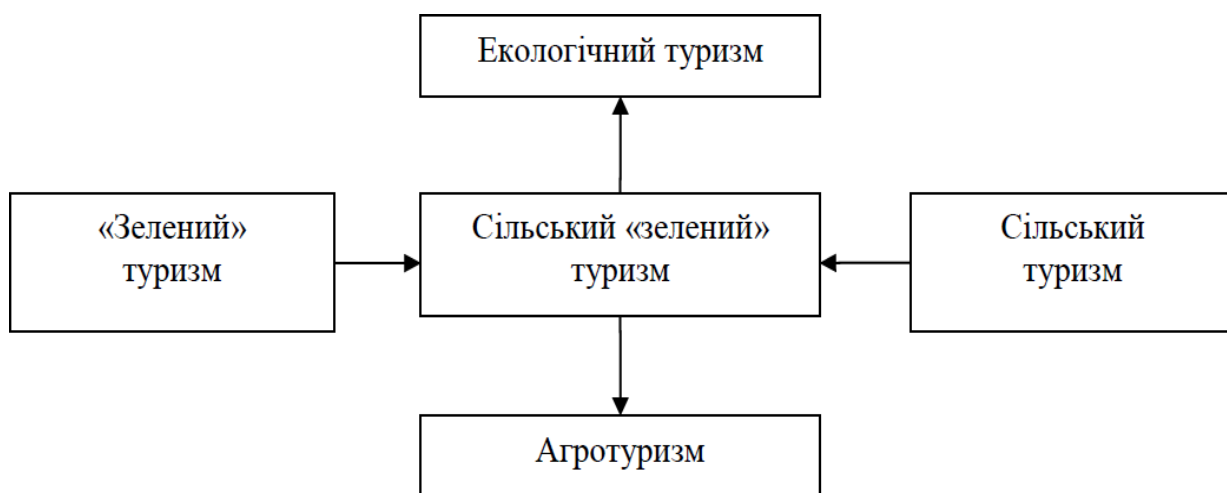

Рис. 1.2.4. Взаємозв'язок між окремими поняттями сільського «зеленого» туризму, складено за [17]

В. Косенко виділяє такі види екологічного зеленого туризму: короткотерміновий, у період вихідних днів. Найчастіше він має сезонний

характер: рибальство, збирання грибів, полювання, лижі, сани, а також маршрутний – заповідними місцями регіону (різні види пересування); відпочинковий (на період відпусток). Його термін може змінюватися в межах 20-40 днів; сезонний відпочинок. Він може бути сімейним, колективним чи окремих осіб (художники, краєзнавці, археологи); відпочинок іноземців, зокрема діаспори – на предмет поглиблення знання мови, вивчення історичної і культурної спадщини краю.

Зелений туризм на сьогодні ефективно використовується як вид діяльності, який дає селянам певні додаткові доходи від окремих видів діяльності (рис.1.2.4).

В той же час, в Україні існують наступні моделі організації сільського зеленого туризму: розвиток сільського туризму на базі домогосподарства або особистого селянського господарства, яке поставляє на ринок не більше 8 ліжко-місць. Конкретна модель успішно реалізується в сільській місцевості, яка у більшості не відноситься до туристичної, але є потенційно привабливою та має відповідні ресурси; будівництво приватних туристичних об'єктів в сільській місцевості. Ця модель успішно реалізується у формі стилізованих агротуристичних хуторів, культурно-етнографічних центрів.

Перспективною вважається модель, яка включає сільськогосподарські тематичні парки, центри.

Отже, концепцією такої моделі є популяризація новітніх технологій у сільському господарстві, альтернативних джерел енергії, ознайомлення з традиційним сільськогосподарським виробництвом, пов'язаними з цим святами та традиціями, надання послуг та гостинності

Враховуючи вищезазначене, потрібно відмітити, що зараз особливо важливим на ряду із законодавчим визначенням сфери сільського зеленого туризму є питання просування в Україні самої ідеї сільського зеленого туризму в цілому.

1.3 Світовий досвід державного регулювання розвитку екологічного зеленого туризму

В останні роки чітко простежується тенденція до посилення заходів з охорони навколишнього середовища. Європа в цілому характеризується порівняно високими стандартами рівня життя людей.

Ці фактори пояснюють підвищену увагу до питань охорони навколишнього середовища на континенті.

На державному рівні постійно обговорюються і приймаються рішення з питань очищення води та повітря, переробки відходів, захисту рослинного і тваринного світу. Цьому сприяє високий рівень уваги до цих проблем з боку засобів масової інформації. У більшості випадків розгляд питань охорони навколишнього середовища об'єднується з питаннями розвитку туризму, що сприяє залученню на особливу увагу урядів європейських країн до питань сталого розвитку туризму.

Безсумнівно, підвищена увага до даних питань створює умови для появи нових туристичних продуктів, як на рівні індивідуального туризму, пов'язаного з екологічними інтересами, як з боку охорони навколишнього середовища, так і з боку туристів.

Так, одним з видів, що виник, ґрунтуючись на концепцію сталого розвитку туризму, є зелений та сільський туризм. Поряд з цим, загальні світові тенденції сучасності свідчать про зміни політ-економічної парадигми на користь сільського господарства та розвитку села. Демократизація, а також підвищення участі населення у розробці політики у багатьох провідних країнах світу, дають розширені можливості для бідніших верств сільського населення впливати на реалізацію цілей розвитку – скорочення масштабів скрути, підвищення рівня життя в сільських районах.

Тому саме зелений та сільський туризм сприятимуть збалансованому як в екологічному, так і в соціально-економічному відношенні сталому розвитку сільських місцевостей.

Як один із шляхів диверсифікації доходів сільського населення, зелений та сільський туризм зародився в Європі.

На початку XVIII ст. у Франції та Швейцарії на гірських територіях з'явилися перші гостьові будиночки для обслуговування експедицій. А вже наприкінці XX ст. зелений сільський туризм набув інтенсивного розвитку в глобальному масштабі, що зумовлене втратою сільським господарством та іншими типовими для тієї чи іншої місцевості видами економічної діяльності своїх позицій.

За таких обставин зелений та сільський туризм перетворюється на одну із форм альтернативного розвитку з метою запобігання деградації господарських систем. В Україні організований відпочинок на селі був популярним серед членів молодіжних організацій, української інтелігенції ще наприкінці XIX - на початку XX ст. Саме тоді літній відпочинок на селі був відомий під назвою «літнисько».

Починаючи з 60-х років XX ст. у традиційно популярній місцевості літниськового відпочинку почали з'являтися туристично-оздоровчі комплекси, такі як: Моршин, Трускавець, Свалява. В пікові сезони відбувалася нестача місць закладах офіційної інфраструктури рекреаційних зон.

Наприкінці XX ст. популяризацією відпочинку на селі зайнялася – «Спілка сприяння розвитку сільського зеленого туризму в Україні».

Цінним результатом її діяльності є створення вітчизняного бренду «сільський зелений туризм», який відомий на міжнародному туристичному ринку. Розвиток саме сільського туризму необхідно розглядати у взаємозв'язку з виробництвом сільськогосподарської продукції та проблемами сільського господарства.

Таким чином, зелений та сільський туризм – комплексна галузь економіки, яку слід розглядати як: сферу різноманітних послуг; сектор внутрішнього і міжнародного туризму; вид підприємницької діяльності в сільській місцевості; розвиток сільського туризму передбачає також і рішення ряду економічних, екологічних і соціальних проблем в приймаючому регіоні (рис.1.3.1).

Рис.1.3.1 Перспективи вирішення проблем завдяки розвитку зеленого та сільського туризму, [складено автором]

Наприкінці 90-х років XX століття усі національні організації сільського туризму країн Європи об'єдналися в Європейську федерацію фермерського і сільського туризму (European Federation for Farm and Village Tourism) або

скорочено «EuroGites».

Основні цілі цієї організації сприяли: розвитку сільського зеленого туризму та цільове інвестування проектів розвитку сільського туризму.

Сучасна система регіональної організації туризму Великобританії виникла в 1969 році з прийняттям Закону про розвиток туризму. Англійський туризм має всесезонний характер: дуже популярно проводити у цій країні не тільки літні канікули, а ще й зустрічати Різдво. У Великобританії існує Національна організація сільського туризму та агротуризму, яка забезпечує акредитацію осель.

Популярність сільського туризму спонукала англійських фермерів до об'єднання з метою пропозиції більш різноманітних послуг в своїх будинках. Наприклад, у південно-західній Англії реставрують старі ферми, які користуються успіхом у туристів, де підвищений рівень комфортності поєднується з частково збереженим старим меблюванням.

Німеччину відвідує багато одноденних гостей із країн Східної Європи, які роблять шоп-тури, особливо з сусідньої Польщі. На початку 1980-х років в Німеччині була розроблена концепція розвитку туризму в периферійних регіонах для поширення на туристичному ринку дешевого відпочинку на природі, без використання дорогої інфраструктури та надання комфортних умов проживання. Господарів, у яких для прийому гостей відводиться до 8 ліжок, звільняють від сплати податків.

Лідерами індустрії сільськогосподарського туризму вважаються Іспанія та Франція. Особливістю сільського зеленого туризму Франції є привабливість для туристів дійсно старих селищ без імітацій. Сільський зелений туризм у Франції пропонує більш комфортний відпочинок, ніж у країнах Південної Європи.

У країні діє Національна організація будинків відпочинку і зеленого туризму. В 1967 р. урядом Франції був прийнятий план спільного розвитку

сільської місцевості та туризму за фінансової підтримки приватного сектору, та координації урядової комісії.

За цим планом прибережний район розділявся на 16 секторів, з яких дев'ять були обладнані пляжами, зонами відпочинку на озерах і місцями розміщення для водних видів спорту. Решта, так звані зелені зони, передбачали збереження ландшафту та дикої природи. Крім основної категорії п'ятизіркової комфортності садиби різняться за етнографічними ознаками – садиби Шампані, Провансу, Гасконії, Нормандії, Савойї.

Також є спеціальні категорії агроосель, що пропонують відпочинок для інвалідів, дитячий відпочинок в сільській місцевості під час шкільних канікул, відпочинок господарям разом з їх домашніми улюбленцями. Якість такого відпочинку контролюється і сертифікується Міністерством охорони здоров'я і соціального забезпечення Франції, а також Міністерством молоді та спорту. Підтримку розвитку курортних сіл у країні забезпечує інвестиційна програма «Gotes de France programme chalets-loisirs».

В Іспанії зовнішній потік агротуристів зрівнявся з внутрішнім, завдяки дотриманню вимог якості обслуговування, що контролюється асоціаціями господарів агросадиб, та налагодженості мережі інформаційної підтримки сільського туризму. Класифікація сільських садиб виділяє три групи: сільський готель (HR - hotel rural); замок, історичний маєток (CA - Castillo); сільський будинок (CR - casa rural). Також існує категоризація сільських готелів за системою «INNS OF SPAIN», згідно якої їм присвоюється від 1 до 4 тюльпанів.

В Італії з метою розвитку сфери туризму і готельної індустрії у 1983 році був прийнятий основний закон щодо розвитку і вдосконалення туризму, який визначив органи управління туризмом на регіональному рівні і порядок їх функціонування.

У 90-ті роки ХХ сторіччя завдяки пільговому режиму оподаткування для сільськогосподарського підприємництва в Італії з'явилися престижні котеджі і

пансіони не нижче 3-х зіркового рівня. В Італії росте зацікавленість до перебування в монастирях, біля яких виникають спеціальні готелі. Наприклад, готель одного монастиря біля Сієни, який обслуговується черницями-августинками.

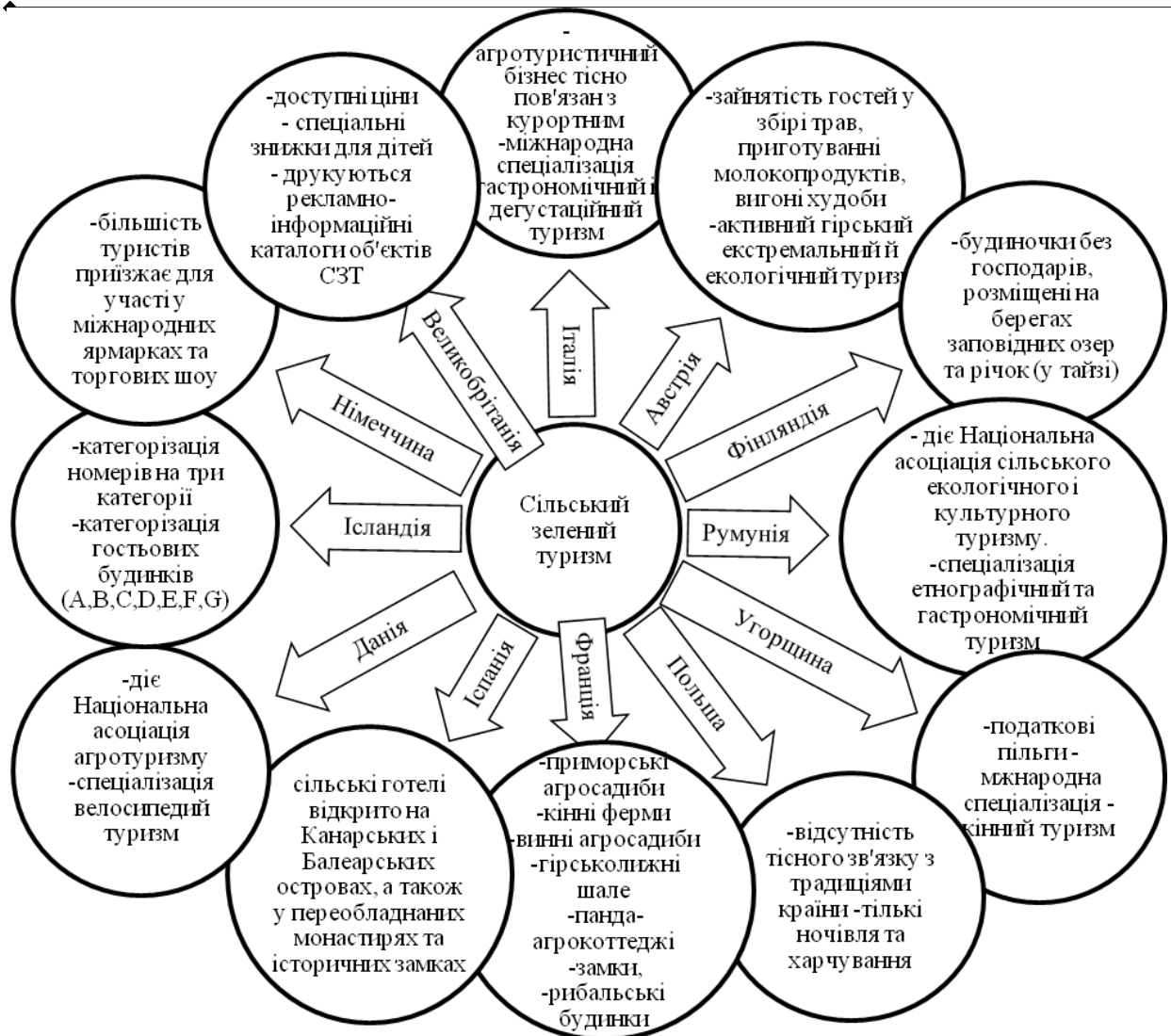

Рис. 1.3.2. Особливості організації сільського зеленого туризму у різних країнах, за [25]

Австрія має гідний імідж країни з «відпочинком на чистому повітрі і гостинності», де високого рівня досяг міжнародний і внутрішній туризм. Природа, архітектура та екологічно чисті продукти приваблюють прихильників

сільського туризму. У цій країні інфраструктура туризму сформувалася ще в 1960-х роках, а селяни, які займаються прийомом гостей, мають пільги з оподаткування.

Австрійський туризм об'єднує малі та середні сімейні ферми, які відповідають певним вимогам (наявність душі, балкону, достатньої житлової площі, загального приміщення для спілкування). Відповідно до австрійської конституції, туризм перебуває у відвідуванні провінцій, які разом з обмеженим впливом федерального уряду формують основні напрями політики його розвитку. На політику туризму впливають і рішення Австрійського туристичного конгресу.

Сільський зелений туризм в Польщі зародився в 1990 роки та активно підтримується державою. Прибуток від такого бізнесу не підлягає обкладенням податком на додаткову вартість.

Доходи можуть бути звільнені від оподаткування, якщо будинок який здається відноситься до сільськогосподарської садиби, а кімнати здаються туристам, а не третім особам. Категоризація садиби зеленого туризму здійснюється Польської федерацією сільського туризму «Гостинні господарства» на добровільних засадах і забезпечує додаткову рекламну підтримку з боку федерації сільського туризму. Максимальна категорія агросадиб – III, що відповідає трьом сонечкам.

В Україні, спираючись на польський досвід, також діє система екологічної сертифікації та добровільної категоризації «Зелена садиба», яка розроблена всеукраїнською «Спілкою сприяння розвитку сільського зеленого туризму».

Схема сертифікації була побудована на принципах зменшення шкідливого впливу агротуристичного об'єкту на екологію, підтримкою народних традицій та ремесел, залучення місцевої економіки, розвитку екологічно-сприятливих видів розваг і відпочинку.

Вивчаючи та аналізуючи досвід різних країн можливо виділити напрямки та перспективи розвитку сільського зеленого туризму і в Україні, при вдосконалення законодавчого регулювання зеленого туризму (таблиця 1.3.1).

Таблиця 1.3.1

Напрямки та перспективи розвитку зеленого туризму в Україні на підставі світового досвіду, складено за [12]

Країна з подібним досвідом	Напрямок розвитку сільського зеленого туризму на Україні
Німеччина, Італія, Австрія, Польща, Угорщина	пільговий режим оподаткування
Франція	спільний розвиток сільської місцевості та туризму за фінансової підтримки приватного сектору та координації уряду; поділ району на зони відпочинку та зелені зони
Італія	розвиток агротуристичного бізнесу пов'язаний з курортним, спеціалізація на гастрономічних та дегустаційних турах
Італія, Іспанія	виникнення спеціальних готелів у сільській місцевості біля монастирів
Австрія	зайнятість гостей у зборі трав, приготуванні молокопродуктів, вигоні худоби
Франція	приморські агросадиби, кінні ферми, винні агросадиби, рибальські будинки
Румунія	етнографічні види сільського зеленого туризму

Кожна країна обирала свої методи організації сільського зеленого туризму, і в процесі розвитку цього бізнесу єдиної успішності не існуватиме. У кожній державі свої поняття про комфорт і гостинність. Кожна країна відрізняється своїми кліматичними та етнокультурними умовами.

Отже, на основі проаналізованих досліджень, зрозумілим стає, що основними напрямками розвитку сільського зеленого туризму як в Україні, так і стосовно Львівської області мають стати: створення сприятливих умов для отримання податкових пільг та кредитів для власників агросадиб; рекламування послуг сільських господарств; випуск різноманітних путівників; поширення різноманітних видів агротуристичного бізнесу, у тому числі курортна спеціалізація сільського зеленого туризму.

РОЗДІЛ 2. СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПІСЛЯВОЄННОГО РОЗВИТКУ ЕКОЛОГІЧНОГО ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ В ЛЬВІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

2.1 Туристично-рекреаційний потенціал Львівської області, як передумова розвитку екологічного зеленого туризму

В українській науковій туризмознавчій літературі вже близько 20 років є популярним термін «екологічний зелений туризм». Він охоплює доволі широкий спектр форм відпочинку в сільській місцевості: від різного роду відпочинку в сільській місцевості, а також у селищах і невеликих містечках, до відпочинку у спеціалізованих сільських садибах. Цей термін фактично виник як симбіоз понять «сільський туризм», «екологічний туризм» та «агротуризм». Поява терміна «екологічний зелений туризм» відображає реалії розвитку туризму в Україні, де розрізнити на практиці ці види туризму доволі важко. Сільський туризм і екологічний туризм як окремі види в Україні відносяться до пріоритетних видів туризму, розвитку яких держава має сприяти найбільше.

Пріоритетність розвитку сільського туризму відображено в Законі України «Про туризм», а також в деяких інших законах і нормативних документах. Зокрема, у Законі України «Про туризм», в ст. 6 («Основні способи та цілі державного регулювання в галузі туризму. Основні пріоритетні напрями державної політики в галузі туризму») серед головних цілей державного регулювання в галузі туризму названо «розвиток в'їзного та внутрішнього туризму, сільського, екологічного зеленого туризму».

Сучасний туризм відіграє важливу роль у формуванні економіки будь-якої країни. На сучасному етапі розвитку кожної країни туристична діяльність стала однією з провідних, високоприбуткових галузей господарства. В Україні

сільський зелений туризм почав набирати швидкі темпи розвитку.

Рис. 2.1.1 Складові туристично-рекреаційного потенціалу Львівської обл.

[40]

За характерністю рекреаційних ресурсів Львівська область займає одне з провідних місць в державі. Беручи до уваги Львівщину, розвитку зеленого туризму тут сприяє багато чинників, зокрема вигідне географічне положення, багатий природно-ресурсний та історико-культурний потенціал.

Львівщина є однією з провідних областей, де перспективи туристично-

рекреаційної індустрії є одними з найкращих в Україні.

На території Львівщини є понад 4000 пам'яток історії та культури, значна частина яких є у Львові – культурній столиці України.

Тому, на мою думку, одним з найкращих видів бізнесу, який можна вести у Львові та області, є туристичний бізнес.

В наш час туристична діяльність представлена підприємствами сфери обслуговування, організаціями, діяльність яких спрямована на задоволення туристичних потреб споживачів. Існуючи в умовах конкуренції всі ці підприємства намагаються покращувати якість надання туристичних послуг, що сприяє збільшенню попиту на них.

Львівщина має всі передумови для перспективного розвитку культурно-пізнавального, науково-освітнього, релігійного, лікувально-оздоровчого, мисливського, екологічного, ділового, спортивного та екскурсійного туризму. Важливим є сказати є те, що бурхливого розвитку на території Львівщини набуває сільський зелений туризм, який є порівняно дешевшим з іншими видами. Згідно офіційних даних на території області нараховується понад 250 власників агроосель.

Частка природно-рекреаційного потенціалу Львівщини в Україні складає 6,5 %. У Львівській області існує велика рекреаційна мережа закладів та підприємств, кількість яких залишається майже незмінною. Заклади відпочинку представлені пансіонатами, базами, установами 1-2 денного перебування.

У сфері санаторно-курортного обслуговування діє 81 санаторій та пансіонат. Інфраструктура туристичної галузі включає: 124 санаторно-курортних заклади, 500 садиб зеленого туризму, 300 закладів проживання, 280 закладів харчування, 12 туристично-інформаційних центри, понад 162 державних і громадських музеїв та галерей, 10 театрів, інші туристичні й відпочинкові заклади, 320 архітектурних пам'яток, 37 природних комплексів.

В області просувають послуги з підготовки фахівців туристичного

супроводу 8 організацій, працює 3 консульські установи, близько 20 туристичних громадських організацій. Туристичні послуги надають 400 туристичних підприємств. Туристично-екскурсійні маршрути обслуговують близько 900 кваліфікованих екскурсоводів та гідів-перекладачів.

На території Львівської області розташовані такі курорти, як: Трускавець, Східниця, туристичною родзинкою яких є мінеральна вода «Нафтуся». В зоні поширення лікувальних розсолів з високим вмістом сульфатів розташований курорт «Моршин».

Лікувальні торф'яні грязі Львівщини представлені Немирівським, Велико-Люблінським та Моршинським родовищами, що повністю задовольняють потреби відвідувачів на їхніх курортних базах. Бориславське родовище озокериту, що розташоване у Львівській області, є найбільшим в Україні. Велика мережа річок з яких найбільші Дністер, Західний Буг, Стрий, є придатними для активних видів відпочинку та оздоровлення.

Різноманітність та унікальність природних умов і багатство рекреаційних ресурсів Львівщини створюють сприятливі умови для розвитку екологічного туризму у регіоні.

Підсумовуючи, я можу сказати, що природний рекреаційний потенціал Львівської області є досить потужним, проте його використання є не завжди ефективним.

Сьогодні в структурі туристичного потенціалу Львівщини провідне місце займають природні та історико-культурні ресурси. Кажучи про історико-культурні рекреаційні ресурси варто сказати, що вони представлені широким хронологічним періодом від Княжої Доби до середини XX століття.

Львівська область є найбільшою в Україні за кількістю, різноманітністю також ступенем збереження архітектурної спадщини.

В області взято під охорону близько 4000 споруд різних періодів, основна частина споруд 2500 тис. зосереджена у Львові. Існує велика кількість

туристичних маршрутів, одним з найпопулярніших вважається «Золота підкова», що охоплює Олеський, Золочівський та Підгорецький замки.

Львівщина має достатню розвинуту інфраструктуру і головним культурним та транспортним центром є м. Львів. Розвиток інфраструктури Львівської області визначається низкою документів, головними серед яких є «Стратегія розвитку Львівщини» та «Схема планування території Львівської області».

Незважаючи на високий стан розвитку окремих компонентів інфраструктури, її загальний стан, на мою думку, не відповідає світовим загальним стандартам.

Таблиця 2.1.1

Переваги та недоліки туристичного потенціалу Львівської області,
[складено автором]

Переваги	Недоліки
– Близькість до Європи. – Сприятливі природно-кліматичні умови. – Вигідне транспортно-географічне положення. – Наявність природних та рекреаційних ресурсів. – Визначні історичні та культурні пам'ятки. – Наявність організацій, які сприяють розвитку туризму. – Велика санаторна-курортна база. – Наявність конкуренції у туристичній сфері.	– Низький розвиток інфраструктури. – Нераціональне використання туристично-рекреаційного потенціалу. – Туристична інфраструктура не відповідає світовим стандартам. – Малий інтерес влади до розвитку туризму. – Неефективне використання природних та культурно-історичних ресурсів. – Нестабільний розвиток економіки. - Низький рівень знань про туризм серед населення і слабка реклама. – Мале інвестування в розвиток туризму.

Особливо це стосується рекреаційної та транспортної систем, що і сприяє уповільненню розвитку регіону. Покращення ситуації вимагає великих інвестицій та радикальних рішень, пошуку альтернативних джерел фінансування. Попри всі позитивні фактори, які сприяють розвитку

туристичної галузі існують і негативні, впливу яких потрібно позбуватись. Сильні та слабкі сторони туристичної індустрії Львівщини наведено у таблиці 2.1.1.

Основними просторовими областями розвитку сільського зеленого туризму є сільські території.

Проблема функціональності економічної спеціалізації потребує активізації розвитку аграрної сфери економіки України, що має супроводжуватись формуванням нових ринкових сегментів і видів підприємницької діяльності на селі.

Принциповим моментом формування розвитку рекреації в області є питання офіційного визнання місця і ролі цієї галузі в економічній структурі і відповідно, визначення курсу практичних дій на різних рівнях державної влади. З метою вироблення науково обґрунтованих підходів та здійснення цілісної стратегії щодо розвитку рекреаційної сфери рішенням колегії Львівської обласної державної адміністрації від 1 лютого 2002 року схвалено Концепцію розвитку санаторно-курортної сфери, туризму і відпочинку у Львівській області.

В якості основних мотивів необхідності та доцільності активізації розвитку Рекреаційної індустрії на Львівщині можна навести наступні аргументи.

Наявність потужного природного та історико-культурного рекреаційного потенціалу, рівень освоєння якого, за оцінками спеціалістів, не перевищує 10%. Регіон стає привабливим для іноземних інвестицій.

Державний і місцевий бюджети отримують надійне джерело грошових надходжень.

Розвиток рекреаційного комплексу є ефективним засобом структурної трансформації господарства в сторону його соціальної орієнтації. В цьому плані рекреація може дати відчутний соціальний ефект в першу чергу за рахунок

розширення зайнятості населення. За своєю економічною результативністю рекреація є цілком конкурентоздатною галуззю.

Ефективна політика освоєння рекреаційного потенціалу може стати дієвим інструментом екологізації господарського комплексу області, засобом підвищення рівня екологічної безпеки території.

Високорозвинутий ринок рекреаційних послуг є вагомим фактором прискорення інтеграції України в європейський економічний простір.

Беручи до уваги існуючі об'єктивні і суб'єктивні передумови розвитку та наявний рекреаційний потенціал, рекреаційна галузь Львівського регіону є однією із пріоритетних сфер перспективного розвитку області з чітко визначеною політикою по відношенню до неї і програмою дій.

З цього, рекреація розглядається в широкому контексті розвитку, високі орієнтири якої можуть бути досягнуті не лише через різні форми стимулювання підприємницької активності в сфері рекреаційного бізнесу, залучення інвестицій, а й через забезпечення належного рівня розвитку соціальної та інженерної інфраструктури, підготовки кадрів, екологічної безпеки та безпечності України.

При виборі стратегічних орієнтирів розвитку рекреаційного комплексу слід оптимально поєднати соціальні потреби держави на оздоровлення і відпочинок населення із економічними вигодами на рівні територій зорієнтованих виключно на прибутковість цієї галузі.

Всі плани, програми та проекти щодо розвитку рекреаційної Індустрії повинні бути максимально зорієнтовані не тільки на створення належних умов для туристів, а й на забезпечення комфортного проживання корінних жителів регіону. Іншими словами, розвиток рекреаційної галузі розглядається як сфера задоволення важливих суспільних потреб, яка до того ж є ефективною в еколого-економічному плані, виступає важливим фактором стабілізації місцевих ринків праці та розширення зайнятості населення. Рекреаційна

політика та механізм її реалізації.

Інструментом практичної реалізації стратегії освоєння рекреаційного потенціалу на середньострокову перспективу є «Програма розвитку санаторно-курортної сфери, туризму і відпочинку у Львівській області на 2003-2007 роки». Програма розроблена Інститутом регіональних досліджень НАН України разом з Львівською облдержадміністрацією та з участю спеціалістів ряду наукових установ і вузів області, фахівців-практиків.

Мета Програми - забезпечити комплексне вирішення пріоритетних проблем розвитку курортів та основних туристичних центрів області, покращити якість та розширити асортимент рекреаційних послуг, що сприятиме підвищенню конкурентоспроможності рекреаційної сфери Львівщини на вітчизняному і світовому ринку рекреаційних послуг.

Створенню позитивного туристично-рекреаційного іміджу Львівщини і загальній поінформованості про стан на ринку туристичних та рекреаційних послуг повинні сприяти рекламно-інформаційні та маркетингові засоби.

Аналізуючи розвиток сільського зеленого туризму у Львівській області, потрібно зауважити, що сьогодні тут, як і 10-15 років назад, залишаються недостатньо розвиненими класичний сільський туризм і класичний екотуризм, чому є свої причини.

Традиційний перелік послуг, які пропонують сільські садиби в Українських Карпатах, вказує на те, що відпочинок у них далеко не завжди можна віднести до сільського чи екологічного туризму. Доволі часто під назвою «садиба» приховується лише надання послуг розміщення у гірській місцевості. Метою туристів, що приїжджають в таку садибу взимку, часто є гірськолижний туризм. Перебування туристів у садибах влітку – це швидше відпочинково-оздоровчий туризм (як підвид рекреаційного туризму), або ж т. зв. «туризм вихідного дня». Такий туризм, попри перебування в горах, прогулянки лісом, до екотуризму відносять суто формально, тому що у ньому

не має виховної складової, елементу формування екологічної свідомості.

Екотуризм або зелений туризм у всьому світі – це найчастіше два види мандрівок: відвідування незмінених людиною природних територій або ж подорожі до природних національних парків. Проте в Україні майже не має територій, дійсно «диких», майже не змінених людською діяльністю.

А природні національні парки ще не можуть запропонувати достатньо різноманітних туристичних послуг, їх прерогативою є здебільшого туризм вихідного дня, подорожі екологічними стежками. Так само й класичний сільський туризм, з проживанням в агросадібі, залученням до сільськогосподарських занять, зануренням у сільське середовище, наразі не має у Львівській області перспектив масового розвитку. Цьому є чимало причин, виділимо з них лише дві.

По-перше, значна частина населення Західної України зберігає тісні зв'язки з сільською місцевістю. Чимало жителів великих міст є вихідцями із сільської місцевості в першому або другому поколінні, вони мають житло, родину в селах. Багато жителів великих міст є власниками «дачних будинків» у приміських зонах найбільших міст. Відповідно, у них не має потреби користуватися послугами сільського туризму.

Друга важлива причина недостатньої популярності класичного сільського туризму стає зрозумілою, якщо звернутися до його генезису. Цей вид туризму має значну соціальну складову, свого часу його розвивали в Європі як туризм для незаможного населення, нижче середнього рівня доходів, яке не мало коштів відпочивати на середземноморських курортах.

Таким він і залишився у багатьох країнах. Натомість в Україні рівень доходів незаможних жителів є настільки низьким, що вони часто узагалі не мають можливості подорожувати. Якщо ж усе-таки з'являться певні кошти на відпочинок, надається перевага екзотичним подорожам, а не відпочинку в селі. Важливою причиною недостатньої популярності сільського й

екологічного туризму у Львівській області є також конкуренція з боку інших видів туризму. Адже вона відноситься до регіонів України з багатими й різноманітними туристичними ресурсами, відповідно, тут розвивається багато видів туризму. Туристи, що відвідують область, зазвичай надають усе-таки перевагу відвідинам Львова, замковому туризму, санаторно-курортному туризму, гірськолижному туризму й деяким іншим видам.

Внаслідок недостатнього розвитку сільського й екологічного туризму, за наявності певного попиту та популяризацію цих видів туризму науковцями і державою, виникло поняття «сільський зелений туризм» - оздоровчий відпочинок у сільській місцевості та малих містечках (найчастіше в горах) з елементами сільського, екологічного й інших видів туризму.

Зробимо висновок, що розвиток сільського зеленого туризму в Україні, в тому числі у Львівській області, активізується із розбудовою мережі національних природних парків та туристичної інфраструктури на їхній території.

2.2 Аналіз туристичної діяльності та розвитку екологічного зеленого туризму в Львівській області

Туристично-рекреаційний потенціал Львівщини ї одним із шляхів розвитку підприємницької діяльності, скорочення безробіття, у тому числі в сільській місцевості, збільшення доходів покращення їх фінансового становища, розвитку сільської місцевості та збільшення надходжень до місцевих бюджетів починаючи з витрат туристів.

Таблиця 2.2.1

**SWOT-аналіз туристично-рекреаційного потенціалу Львівської обл.,
складено за [7, 8, 9, 14]**

Позитивні аспекти	Негативні аспекти
1. Географічне положення регіону. 2. Багата мінерально-рекреаційна база (мінеральні води, природні та ландшафтні парки, пам'ятки садово-паркового мистецтва). 3. Значна кількість санаторіїв. 4. Відомі театри та музеї. 5. Історичні контакти з українською діаспорою у світі.	1. Невизначна політика щодо розвитку туристичної галузі в курортних містах. 2. Незадовільний стан багатьох туристичних об'єктів. 3. Невелика кількість готелів різних стандартів. 4. Зниження привабливості курортних міст через надзвичайний стан їхніх будинків. 5. Низька конкурентоспроможність курортних міст у туристичному секторі. 6. Низький рівень розвитку місцевих та національних туристичних агентств. 7. Низький розвиток екологічної інфраструктури. 8. Екологічні проблеми регіону (утилізація твердих побутових відходів, сміттєзвалища). 9. Невеликі інвестиції в культурні, освітні, мистецькі установи та організації
Сприятливі можливості	Потенційні загрози
1. Близькість державного кордону з Польщею, Словаччиною, Угорщиною та Румунією, іншими країнами ЄС. 2. Велика кількість об'єктів обслуговування. 3. Близькість до рекреаційної зони Карпатського регіону. 4. Покращення міжнародного іміджу України та Львівської області. 5. Збереженість природного біорізноманіття. 6. Покращення екологічної ситуації в регіоні.	1. Політична ситуація в Україні. 2. Скорочення пам'яток архітектури та міської структури курортних міст. 3. Неефективне просування туризму на міжнародному рівні. 4. Негативний міжнародний імідж регіону через складні соціально-політичні події в Україні. 5. Недостатній рівень модернізації туристичної інфраструктури Львівщини. 6. Скорочення інвестицій в екологічну сферу та охорону середовища.

Львівська область – одна з тих областей, яка має всі потенційні можливості для розвитку зеленого туризму. В окремих районах вже розвивається цей вид туризму, можливості його розвитку є значними та вагомими. Проте сьогодні зелений туризм перебуває все таки на напівлегальному становищі: немає достатньої законодавчої і нормативної бази,

не визначений статус таких господарств.

Зелений туризм для Львівщини є новим напрямом у туристичній галузі. Такий вид туризму є важливим екологічним та етичним фактором, оскільки сприяє як фізичному, так і моральному оздоровленню населення. Туристичні потоки є фактором взаємопроникнення культур, а також можуть допомогти зберегти чимало культур, ремесел та способів життя, що перебувають під загрозою зникнення сьогодні.

Враховуючи іноземний досвід розвитку екологічного зеленого туризму, на Львівщині необхідно провести вивчення і наукове обґрунтування як сучасного етапу, так і перспектив розвитку цього виду туризму у післявоєнний період. На цій основі виявити території першочергового розвитку екологічного зеленого туризму та розробити відповідні рекомендації як для органів місцевого самоврядування, так і громадян, які виявляють зацікавленість у цій діяльності.

Позитивний вплив екологічного зеленого туризму на вирішення соціально-економічних проблем села полягає передусім, у розширенні сфери зайнятості сільського населення і дасть селянам додатковий заробіток.

Даний вид туризму в області розширює можливості зайнятості екологічного господаря не тільки у виробничій сфері, а й у сфері обслуговування. При певному нагромадженні числа відпочиваючих з'являється потреба в задоволенні різноманітних запитів, а це своєю чергою стимулює розвиток сфери послуг: транспортних, відпочинково-розважальних, служби побуту, зв'язку, торгівлі.

Розвиток сільського зеленого туризму спонукає до поліпшення благоустрою селищ, тобто сільських садиб, вулиць, а також стимулює розвиток соціальної інфраструктури.

Особливо сприятливі умови для розвитку екологічного зеленого туризму створюються на територіях національних і ландшафтних парків, де існує

можливість поєднати відпочинок з пізнанням природного та історико-культурного потенціалу регіону. На даний час в Львівській області налічують понад п'ять десятків національних природних парків, із яких найстаріші – Карпатський та Шацький (1980 та 1983 року створення), найновіші ж – 2019 року створення (Бойківщина, Кам'янська Січ, Кременські ліси, Нобельський).

Незважаючи на недостатнє врегулювання такого виду туризму на законодавчому рівні, в Україні діяли і продовжують діяти такі програми розвитку туризму:

- Програма розвитку туризму та рекреації у Львівській області на 2011–2013 рр.;

- Сільський зелений туризм на Львівщині (соціальний бізнес-проект «Старий млин»);

- «Via Regia – Україна – культурний шлях Ради Європи».

Вкрай негативно на туристичному іміджі країни загалом позначилася війна на Донбасі, анексія найбільшого провідного туристичного регіону країни - Криму. А також повномасштабне вторгнення від 24 лютого 2022 року.

Також, на відміну від сусідніх європейських країн, в Україні не набули належного поширення маркетингові стратегії розвитку туристичних підприємств. Про це свідчить відсутність або недостатня кількість належної реклами, промоцій загальнонаціональних іміджевих і туристичних брендів. Ініціатором програм розвитку туризму та рекреації в нашій країні є Управління розвитку туризму та курортів України.

На даний момент в Україні існує система категоризації «Українська гостинна садиба», що надасть можливість забезпечити якісними послугами вітчизняних та закордонних туристів.

До категорії мережі «Українська гостинна садиба» належать:

- 1) Перша категорія – садиба відповідає мінімальним вимогам, які встановлені до місць розміщення туристів та відпочиваючих; перша категорія –

садиба відповідає встановленим мінімальним вимогам та вимогам, що стосуються озеленення території, паркування автотранспорту, мінімальних розмірів ліжок, площ санітарних приміщень;

2) Друга категорія – садиба відповідає встановленим вимогам першої категорії, наявність окремого входу для гостей, дитячого майданчика, лазні-сауни та доступу до загальної мережі інтернету;

3) Третя категорія – садиба відповідає вимогам другої категорії та вимогам, які передбачають наявність басейну, гаража, в кожній кімнаті – телевізора, холодильника, оздоблення місць відпочинку натуральними матеріалами, цілодобового гарячого та холодного водопостачання.

Львівська область – одна з тих областей, яка має усі потенційні можливості для розвитку сільського зеленого туризму. Для аналізу особливостей розвитку зеленого туризму я звернулась до наукової літератури.

Так, у роботі розкрито сутність та основні види сільського зеленого туризму, досліджено історію появи послуг зеленого туризму, розкрито інформацію щодо популярності зеленого туризму в окремих регіонах України та за кордоном; на прикладі туристичних організацій Львівської області розглянуті основні проблеми розвитку сільського зеленого туризму, що згруповані у три блоки, та запропоновано використовувати кластерну модель надання послуг сільського зеленого туризму як один із дієвих способів вирішення існуючих проблем та сприяння розвитку сільських територій.

Львівська область, маючи значний рекреаційний потенціал, потужні можливості розвитку СЗТ, недостатньо використовує свої ресурси в цьому виді підприємництва. Питома вага гостьових осель, що надають «зелені» туристичні послуги регіону, порівняно з кількістю осель в Україні є ще досить незначною.

Дані стосовно кількості осель на різних сайтах значно різняться, головна проблема в тому, що немає чітко визначених меж, які садиби вважати зеленими.

Окрім того, категоризація зараз не проводиться, оскільки не є обов'язковою законодавчо. Відсутність єдиної уніфікованої системи, яка б містила дані про усі агрооселі з різних регіонів України, є ще однією проблемою, що гальмує розвиток сільського зеленого туризму.

У Львівській області розвиток зеленого туризму тісно пов'язаний із реалізацією пріоритетних напрямів розвитку регіону.

До інституційного блоку проблем розвитку сільського зеленого туризму регіону можна зарахувати відсутність законодавчої бази, необхідної для чіткого регулювання діяльності, єдиних інститутів, які б займалися аналізуванням і прогнозуванням розвитку сільського зеленого туризму.

Практична відсутність фінансової підтримки з боку держави, високі ставки за кредитами, відсутність пільг чи спрощеного оподаткування для суб'єктів сільського зеленого туризму належать до фінансового блоку проблем розвитку.

Для того, щоб отримати якісний продукт, слід спершу вкласти чимало зусиль у формування традиції і звичаїв щодо господарств, відомих як агрооселя, котра виступає передумовою й основою туристичного продукту сільського туризму.

На її базі формується пакет сукупних послуг клієнту: туристично приваблива місцевість, традиції та звичаї сільської гостинності у даній місцевості, історико-культурна спадщина, гастрономічне розмаїття.

Львівський регіон здатний запропонувати туристові надзвичайно розмаїтий екологічний туристичний продукт: самобутній побут; величезну історико-архітектурну народну спадщину; екологічно чисті продукти харчування; мальовничі ландшафти.

Стратегічними напрямками розвитку зеленого туризму у туристичній сфері Львівщини є:

- розвиток сентиментального туризму для українців, євреїв, поляків;

- організація національних і міжнародних наукових, культурних та ділових заходів (фестивалів, артистичних семінарів, конгресів, виставок);
- розвиток асоціацій агротуризму, сприяння розвитку туристичних послуг у сільській місцевості;
- стимулювання промо-кампаній різноманітного рекреаційного та туристичного потенціалу області (лікувальні курорти, курорти з мінеральними водами, зимові види спорту);
- створення регіональної системи розповсюдження туристичної інформації та системи бронювання через мережу Інтернет, а також обласної мережі туристичних інформаційних центрів.

За 2021 рік центри туристичної інформації відвідали близько 30 тисяч туристів, з яких 42% – це українці, а 58% – позитивна динаміка збільшення кількості іноземних туристів вдвічі в порівнянні з 2020 роком.

Сума туристичного збору, що надійшла до міського бюджету Львова за 2021 рік склала 11,3 млн. грн.

Надходження до бюджету міста від галузі туризму становлять 245 млн., що на 46% більше ніж у 2020 та на 23% більше ніж у 2019 році. 50,5% туристів побували у Львові вперше саме у 2021 році.

Індекс туристичної привабливості міста становить 4,8, а індекс задоволеності туристичними послугами – 4,4. Зокрема туристи високо оцінили якість житла, харчування, та обслуговування в закладах, хороші показники також за такими пунктами: туристична інформація, гостинність жителів, зручність бронювання подорожі та привабливість міста для туристів загалом.

Перспективи подальшого розвитку у регіоні зеленого туризму пов'язані із:

- підвищенням ролі та популярності серед населення об'єктів природно-заповідного фонду;
- започаткування практики відпочинку на базі садиб;

- створення сприятливого правового й економічного середовища для розвитку сільського туризму;
- створення ефективної системи забезпечення якості послуг, яка базується на потребах споживача, гарантує базові стандарти, включає критерії захисту навколишнього природного середовища;
- формування стимулюючих та заохочувальних механізмів на усіх рівнях від рівня громад – до державного рівня;
- економічна підтримка розвитку сільського туризму шляхом залучення інвестицій, пільгового кредитування власників садиб для модернізації осель, підвищення кваліфікації, рекламування діяльності тощо;
- пошук додаткових можливостей для підвищення знань сільського населення і поширення інформації щодо відпочинку в українському селі та про історичні, природні, етнографічні особливості регіону.
- аналізом зеленого туризму в регіонах України довів, що значного розвитку такий вид туризму набуває в Західному регіоні.

Проаналізувавши, перебування у селі дозволяє жителям міст долучитися до місцевої екзотики, етнографічних особливостей, оздоровитися цілющими водами і свіжим гірським повітрям, натуральною, екологічно чистою селянською їжею.

До того ж у багатьох селах є цінні пам'ятки дерев'яної архітектури – старовинні церкви, а також пам'ятники природи та історії. Можна ознайомитися з осередками народних промислів – лозоплетінням, гончарством, вишиванням, ткацтвом, різьбленням по дереву.

Це створює сільським господарям та іншим ентузіастам організації відпочинку на селі широкі можливості з розробки і реалізації цікавих програм для гостей сільських садиб.

2.3 Розробка екологічного зеленого туру вихідного дня у Львівській області

Екологічний туризм – є формою подорожі, сприятливої для навколишнього середовища. Вона відбувається на територіях, що мають природничу цінність, наприклад національні та ландшафтні парки. Екотуризм спрямований на охорону природного й культурного середовища регіонів, які відвідуються туристами. Саме він передбачає, що учасниками цих подорожей є люди з високою екологічною свідомістю.

Виділяються такі форми екологічного туризму як – активний екотуризм (піший, велосипедний, водний, кінний, рибальство), фауністичні та флористичні поїздки (орнітологічні поїздки, полювання, тематичні поїздки), культурологічні й етнографічні поїздки.

Сутність сільського зеленого туризму можна також розкрити у його функціях (табл. 2.3.1).

Таблиця 2.3.1

Функції зеленого туризму, [складено автором]

Функції зеленого туризму	Зміст функції
Відпочинкова	виявляється у можливості відпочити від ритму міста, набратися сил і натхнення в умовах, віддалених від звичного міській людині середовища;
Оздоровча	завдяки сільському зеленому туризму є нагода зміцнити імунітет шляхом перебування на свіжому повітрі, підвищенням фізичної активності, споживанням натуральних продуктів;
Соціальна	завдяки сільському зеленому туризму є можливість встановлення контактів, знайомств, між різними соціально-віковими групами, які часто переростають у дружні взаємовигідні відносини;
Економічна	проявляється у наявності фінансових відносин з приводу купівлі-продажу послуги;

Пізнавальна	проявляється у пізнанні навколишнього середовища, знайомстві з новими людьми та їх побутом, історико-культурними пам'ятками, традиціями, фольклором, народними ремеслами, особливостями ведення сільського господарства, загальною атмосферою села;
Естетична	проявляється в отриманні задоволення від гарних краєвидів, цікавих історико-культурних закладів, витворів мистецтва, фольклорних заходів;
Культурна	встановлення морально-етичних правил поведінки, норм спілкування, етикету та культури обслуговування;
Екологічна	проявляється у виробленні певного типу мислення та поведінки людини, направленої на раціональне використання природних ресурсів, впровадження технологій, які позитивно впливають на середовище;
Інформаційна	завдяки сільському зеленому туризму можна отримати дані про ресурсний потенціал території, екологічні, соціальні, економічні проблеми, рівень розвитку людського потенціалу, відбувається комунікаційний обмін між жителями міст і сіл;
Охоронна	сільський зелений туризм передбачає захист та збереження природного середовища, історико-архітектурних пам'яток, культурно-етнографічної спадщини;
Навчальна	можливість набуття теоретичних і практичних навиків: ведення домашнього господарства, навчання народним ремеслам, причому процес навчання може стати продуктивним для двох сторін;
Когнітивна	проявляється в отриманні задоволення від спілкування, приємних подій, спогадів, вражень, які залишаються у пам'яті.

Екотуристична діяльність, як і будь-яка інша, розпочинається саме з ідеї, що якийсь об'єкт може бути цікавим і привабити туристів. Важливу роль тут відіграє природний ресурс, здатний привернути увагу.

Зелений туризм в Львівському регіоні надає туристам можливість милуватися первозданною красою природи під час росту й цвітіння древніх представників рослинного світу, які характерні тільки для цього регіону. Багато тутешніх рослин занесено до Червоної Книги та можуть повністю зникнути з лиця Землі. Тому можна сміливо говорити про те, що подібний відпочинок відрізняється екологічністю.

Тут є можливість подорожувати по недоторканим людиною локаціях –

незаймані лісові масиви й гори. Проведення часу на природі дозволяє відволіктися від щоденної рутини, метушні, зняти стрес, що накопичився. Шанс відчувати колорит місцевості – наприклад, якщо ви вирішили зайнятися зеленим туризмом в Карпатах, проживати будете у місцевих жителів в звичайному будинку або в так званих готелях-музеях. А значить, ви зможете познайомитися з унікальністю місцевої кухні та харчуватися екологічно чистими продуктами.

Крім того, екотуризмом можна займатися з метою всебічної освіти, виховання підростаючого покоління, оскільки він пробуджує у дітей усвідомлення унікальності та крихкості природи, вчить бережного ставлення до флори і фауни.

Головна складова екотуристичного продукту - маршрут.

Тухля – село у Львівській області, що лежить у вузькій долині річки Опір. Через селище проходить залізниця Стрий-Мукачево, прокладена ще у 1880-х роках. За 13 км знаходиться Славське - відомий гірськолижний курорт.

Завдяки тому, що сюди зручно добиратись і з боку Львова, і із Закарпаття, у селі швидко розвивається зелений туризм. Тухля з усіх боків оточена горами: Кондрат (1158 м), Соліган (941 м), Ярович (909 м), Макушка (958 м), Кліва (1072).

У 1241 році на село напали монголо-татари, але місцеві жителі з Захаром Беркутом на чолі, відбили атаку. Так в своїй повісті писав Іван Франко. Офіційно, історія Тухлі починається з першої писемної згадки в 1397 році. Залізниця з'явилася тут в 1880 році.

Здається, що кожен куточок тут просякнутий подіями, які описані великим автором. Якщо у вас виникне бажання дізнатися ще більше з життя села, то місцеві жителі з величезним задоволенням розкажуть вам цікаві легенди і розповіді.

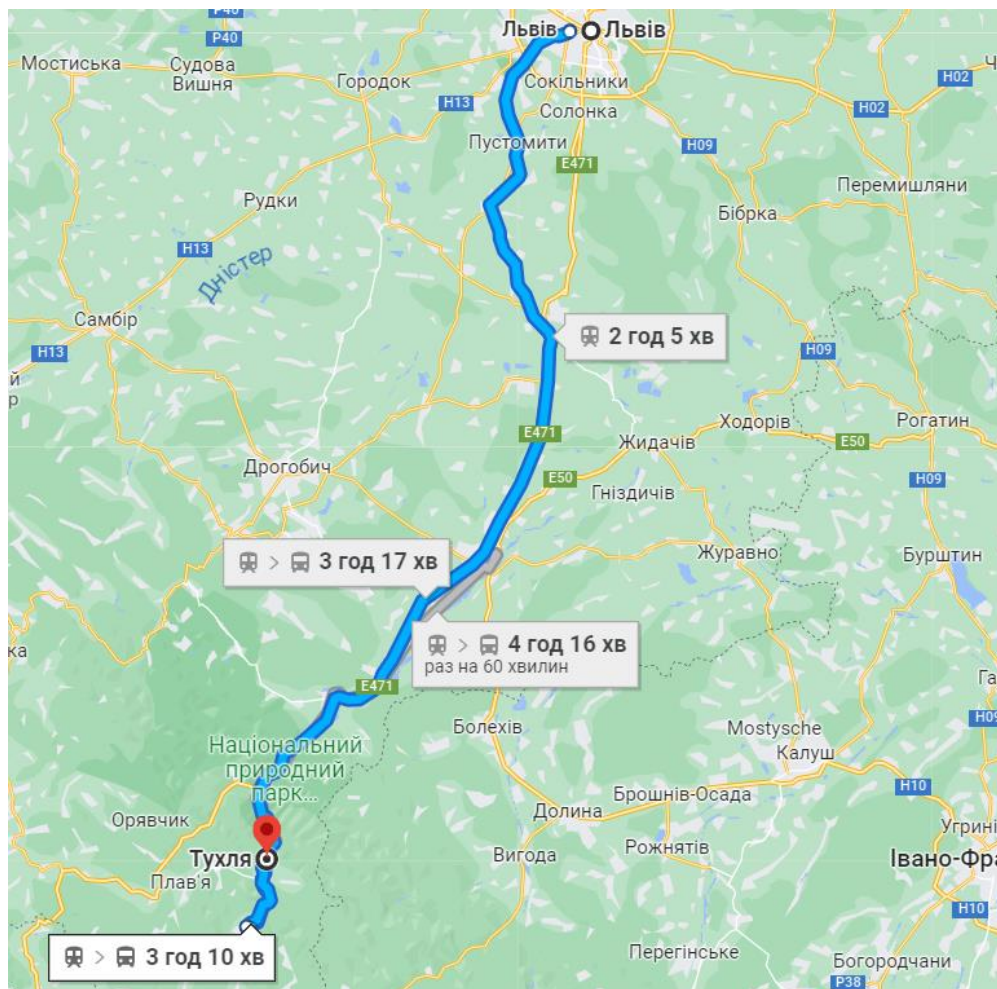

Рис. 2.3.1 Прокладений маршрут екотуру «Тухля з повісті»

Село Тухля тісно пов'язане із життям та творчістю І. Франка. У селі є криниця Івана Франка, пам'ятник письменнику, а також церква, розписана Корнилом Устияновичем. Гірська місцевість навколо села є місцем історичних подій, що описані у творі Івана Франка «Захар Беркут».

На південній околиці села, за річкою Опір на горі Захар Беркут (964 м) височить статуя Захара Беркута - саме там, де за народними переказами, і похована ця історична постать.

Затишно розташувавшись уздовж річки Опір, з нетерпінням чекає вас в гості затишне село. Це чудове місце приваблює туристів не тільки гірськолижним спортом і зеленим туризмом. Саме в Тухлі розгорталися події в

повісті великого Івана Франка. Мальовнича природа не залишить вас байдужими, а гостинні жителі підкоряють своєю чуйністю. Тут кожен знайде собі розвагу до душі.

Ще однією визначною пам'яткою Тухлі є Франківський колодязь і пам'ятник Івану Франку. Написана ним відома повість заснована на реальних історичних подіях. Прекрасна старовинна церква, яка знаходиться в селі, так само викличе інтерес. Ну і неможливо обійти увагою мальовничу природу даного місця. Вершини гір, густі ліси, річка і чисте повітря залишаться у вашій пам'яті надовго.

Тур у Тухлю на 2 дні (Тур вихідного дня)

Ціна: 4000 грн./особа

У вартість включене: проживання, місце в комфортабельному автобусі, супровід провідника на вершину та екскурсійне обслуговування гіда, страхування.

У вартість не входять: вхідні квитки, дегустації, сніданок, обід.

1 день (субота)

Початок: 9:00-10:00 Маршрут м. Львів – с. Тухля

12:00-14:00 Поселення у котеджі «YAHODY»

Котеджі «YAHODY» розташовані на окраїні села Тухля, у лісовій зоні, 14,5 км від автомобільної дороги Київ–Львів–Чоп, 7,6 км до гірськолижного курорту Славське. Під'їзд – шутрована дорога.

На території розташовані 2 котеджі на 2 особи (+1), кожен з яких обладнаний терасами, відпочинкова зона, мангали, гамаки.

У котеджі:

кухня-вітальня (газова плита, холодильник, посудомийна машина, електрочайник, посуд, мийка, обідній стіл, розкладний диван, телевізор, камін);
двомісна кімната (двоспальне ліжко);

санвузол (душ, туалет, умивальник).

Харчування:

Можна самостійно готувати їжу на кухні.

До найближчого кафе — 300 м, магазину — 2 км.

Безкоштовні послуги:

Паркінг під накриттям, виклик таксі.

Інтерактивне телебачення.

Інтернет Wi-Fi.

Користування мангалом (+дрова).

Користування пральною машиною, праскою, феном.

За попередньою згодою дозволяється перебування з домашніми тваринами.

Прибирання кімнат, зміна постелі та рушників – за потребою.

Платні послуги: Сауна – за домовленістю.

Ціни: 3500 грн. У вартість включене проживання для 2 дорослих та 2 дітей.

14:00 – 17:00 Фотографування краєвидів Тухольського міжгірного котловану та неймовірних краєвидів з вершини гори, а також біля дерев'яного пам'ятнику народному героєві численних легенд та повісті І. Франка – спуск іншим маршрутом та фотографування інших прекрасних місць Сколівських Бескид – п'ємо прохолодну воду з криниці І. Франка – відвідування козячої ферми «Двох Катерин»: годування кіз, дегустація сирів, кулішів та вечеря.

Дегустація 7 видів сирів, кулешу, чай, вино, молоко на фермі «Двох Катерин» коштує 130 грн. (з них екскурсія – 50 грн., власне дегустація – 80 грн.).

2 день (неділя)

9:00-10:00 Сніданок у кафе.

10:00-14:00 Огляд палацу австрійських баронів Грьодлів – короткий

інструктаж та початок руху на гору імені Захара Беркута в Тухлі.

Палац графів Грьодлів та на лагідний підйом до вершини легендарної гори, оспіваної в легендах та повісті І. Франка «Захар Беркут», та з якої відкривається райський краєвид на Львівські Карпати.

Особливості:

1) Добирання до маківки гори є одним з найлегших серед популярних вершин в Українських Карпатах, тому підходить як дітям, так і пенсіонерам. Однак, на певних етапах підйом є доволі крутим, тому краще замовити поїздку на г. Захара Беркута, щоб вияснити свої сили, перш ніж погоджуватись на підкорення стрімкіших гір.

2) Піший маршрут на г. Захара Беркута не є обов'язковим; в якості альтернативи можна прогулятися легендарною Тухлею та до колодязя Ів. Франка.

14:00-18:00 Обід, передбачений в одному із закладів громадського харчування с. Тухля, вартість – 120 грн. з особи. Купання в чанах та СПА-центрі у Славському.

Відвідування SPA-центру «Двір княжої корони» (на 2 год.): загальний і пільговий – 350 грн., діти (7-14 р.) – 175 грн.

Славське чани (1,5 год.): загальний і пільговий – 140 грн., діти до 12 р. – 90 грн.

18:00-20:00 Повернення до Львова.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Екологічний зелений туризм в Україні, як один із туристичних напрямів можна визначити – великим відкритим соціально-економічний механізмом, що складається зі взаємозалежних і взаємодіючих під впливом зовнішніх і внутрішніх факторів елементів, таких як власне селянське господарство, туристи, господарі, інфраструктура села й структурні утворення й елементи, діяльність яких спрямована на надання послуг туристам відповідно до їхніх потреб і можливостей на основі чинних норм і правил. Незважаючи на те, що зелений туризм розвивається нерівномірно і має низку негативних факторів, він має вагоме соціально-економічне значення.

В Україні він поступово набуває важливого значення у вигляді соціально-економічного чинника, що активно розвивається, проявляючи свої можливості. Механізм, який впливає на розвиток сільського зеленого туризму можна визначити об'єктивними факторами, що вже сформовані історично відповідно до розвитку суспільства, і такими, що цілеспрямовано регулюють саме туристичну діяльність. Виходячи з факторів, сільський зелений туризм має значні переваги та можливості для функціонування і розвитку, а полем його реалізації є українське село та сільська місцевість і довкілля, що їх оточує.

В процесі дослідження розвитку екологічного зеленого туризму в Львівській області, були зроблені наступні узагальнення та висновки:

- розглянута природно-ресурсна база розвитку туризму у Львівській області показала, область володіє значними природними туристично рекреаційними ресурсами це: кліматичні, бальнеологічні, ландшафтні, водні, лісові, природно-заповідні, флоро-фауністичні;

- оцінені історико-культурні ресурси регіону як чинник розвитку туристичної діяльності. Львівська область має найбільшу в Україні кількість,

різноманітність і ступінь збереження об'єктів архітектурно-містобудівної спадщини;

- проаналізована перспектива залучення Львівської області, як окремого чинника для відновлення туристичного ринку у післявоєнний період.

Аналіз туристичної діяльності у Львівській області показав, що об'єктивно область має всі передумови для інтенсивного розвитку зеленого туризму особливості за рахунок: географічного розміщення та рельєфу, сприятливого клімату, багатство природного, історико-культурного та туристично-рекреаційного потенціалів.

Об'єктивно оцінюючи туристичні можливості Львівщини, можна зробити висновок, що область має передумови для перспективного відновлення та розвитку екологічного зеленого туризму.

Отже, з урахуванням викладеного вище можна констатувати, що Львівська область – перспективний регіон України для розвитку туризму та рекреації.

Таким чином, Львівська область на сьогодні займає одне з провідних місць у туристичній галузі України та має значні перспективи подальшого регіонального інвестування та розвитку зеленого туризму.

ПЕРЕЛІК ІНФОРМАЦІЙНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бейдик О. О. Рекреаційно-туристські ресурси України: методологія та методика аналізу, термінологія, районування / О. О. Бейдик. – К.: ВПЦ «Київський Університет», 2014. – 395 с.

2. Биркович В. І. Екологічний зелений туризм – пріоритет розвитку туристичної галузі України. Стратегічні пріоритети / В.І. Биркович // Наук.-аналіт. щокварт. зб. – 2008. – №1 (6). – С. 137-143.

3. Вишневський В. І. Екологічний туризм: навч. посіб. / В. І. Вишневський. – К.: Інтерпрес, 2015. – 137 с.

4. Габа М. І. Зелений туризм – перспективний вид туризму для реформування економіки України / М. І. Габа // Інтелект ХХІ. – 2016. – № 2. – С. 88-94.

5. Герасимчук З. В. Регіональна політика розвитку рекреаційної сфери: механізм формування та реалізації: монографія / З. В. Герасимчук, М. В. Глядіна. – Луцьк: Надстир'я, 2006. – 161 с.

6. Горішевський П. Сільський зелений туризм: організація надання послуг гостинності / П. Горішевський, В. Васильєв, Ю. Зінко. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2003. – 148 с.

7. Горин І. Природні туристично–рекреаційні ресурси Львівщини: структура, оцінка потенціалу та характеру сучасного використання / І. Горин // Рекреаційна географія і туризм. Наукові записки. – 2018. – № 2.

8. Головне управління статистики у Львівській області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.lv.ukrstat.gov.ua/ukr/sr/accounting.php?ind_page=sr.

9. Департамент екології та природних ресурсів Львівської обласної державної адміністрації [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://deplv.gov.ua>.

10. Драпушко Р. Туристичний потенціал України: стан, проблеми та перспективи розвитку / Р. Драпушко. – К.: Ін-т законодавчих передбачень і правової експертизи, 2007. – 152 с.
11. Економічна оцінка природного багатства України: монографія; за заг. ред. акад. НАН України, д.е.н., проф. Пирожкова С. І.; акад. НААН України, д.е.н., проф. М. А. Хвесика. – К.: ДУ ІЕПСР НАН України, 2015. – 396 с.
12. Європейський досвід організації сільського зеленого туризму [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.br.com.ua/>.
13. Зарубіжний досвід розвитку сільського туризму [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://agroua.net/economics/documents/category14/doc31>.
14. Запотоцький С. Туристично–рекреаційний потенціал Львівської області: географічні особливості використання та відтворення / С. Запотоцький, І. Горин // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – 2018. – Вип. – С. 72-78.
15. Запотоцький С. Сучасні тенденції розвитку лікувально-оздоровчого туризму у Львівській області / С. Запотоцький, І. Горин // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Географія. – 2012. – Вип. 3(72). – С. 70-76.
16. Зінченко А. І. Маркетинг підприємств зеленого туризму: дис. канд. екон. наук.: 08.00.04 / А. І. Зінченко. – К.: Київський національний торговельно-економічний університет, 2012. – 215 с.
17. Іванова В. Г. «Сільський туризм» як категорія науки адміністративного права та законодавства України / В. Г. Іванова // Право і суспільство. – 2010. – № 3. – С. 119-125.
18. Ісаєнко В. М. Стратегія сталого розвитку (туристична галузь): навчальний посібник / В. М. Ісаєнко, К. Д. Ніколаєв, К. О. Бабікова. – К.: НПУ

імені М. П. Драгоманова, 2013. – 300 с.

19. Кафарський О. В. Договірні відносини в сільському туризмі / О. В. Кафарський // Університетські наукові записки. – 2010. – № 1(33). – С. 40-46.

20. Кифяк В. Ф. Стратегія розвитку територіально-рекреаційної системи: теорія, методологія, практика: монографія / В. Ф. Кифяк. – К.: Чернівці: Книги – ХХІ, 2010. – 432 с.

21. Костриця М. М. Підприємницькі засади розвитку сільського туризму: дис. канд. екон. наук.: 08.00.04 / М. М. Костриця, Житомирський державний технологічний університет. – Житомир, 2008. – 213 с.

22. Крисанов Д. Ф. Сільський туризм: здобутки, перешкоди, перспективи / Д. Ф. Крисанов, Л. О. Удова // Агросвіт. – 2009. – № 17. – С. 4-14.

23. Кудла Н. Є. Сільський туризм. Основи підприємництва та гостинності / Н. Є. Кудла. – К. : ЦУЛ, 2015. – 152 с.

24. Комплексна програма розвитку культури Львівщини [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://loda.gov.ua>.

25. Лужанська Т. Ю. Сільський туризм: історія, сьогодення та перспективи: навч. посіб. / Т. Ю. Лужанська, С. С. Махлинець, Л. І. Тебляшкіна. – К.: Кондор, 2008. – 232 с.

26. Львівська обласна державна адміністрація [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://loda.gov.ua/oda/upravlinnya/departament-z-pytankultury-natsionalnostej-tarelihi>.

27. Львівський офіційний туристичний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.lviv-region.travel/ua/cat/lviv-region>.

28. Мокляк А. В. Туристські ресурси для потреб іноземного туризму в Україні (у контексті українсько-польських туристичних зв'язків) / А. В. Мокляк: автореф. дис. к.г.н. – К., 2014. – 17 с.

29. Маковей Ю. Інформаційне забезпечення діяльності туристичних

підприємств / Ю. Маковей // Ефективність державного управління. – 2016. — Вип. 4 (49).

30. Оппельд Л. І. Міжнародний досвід зеленого туризму в Україні: проблеми та перспективи / Ефективна економіка. – 2014. – №1 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=267>.

31. Організація рекреаційно–оздоровчих закладів і місць відпочинку у приміській зоні Львова / Русанова І.В., Данилко Н.Я. // Архітектура. Вісник Національного університету Львівська політехніка. – 2015. – Вип. 816. – С. 154.

32. Офіційний сайт Центру розвитку туризму міста Львова [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://lviv.travel/>

33. Спілки сприяння розвитку сільського зеленого туризму в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.greentour.com.ua>.

34. Оцінка туристично-рекреаційного потенціалу регіону : монографія / за заг. ред. В. Г. Герасименко. – Одеса : ОНЕУ, 2016. – 262 с.

35. Папп В. В. Сільський зелений туризм як пріоритетний напрям розвитку сільських територій України / В. В. Папп // Агросвіт. – 2015. – №18. – С. 17–22.

36. Печенюк А.П. Формування стратегії розвитку сільського зеленого туризму: дис. ... канд. екон. наук : 08.00.03 / А. П. Печенюк. – Кам'янець-Подільський, 2018. – 225 с.

37. Про внесення змін до Закону України «Про туризм» : Закон України від 18.11.2003 р. № 1282-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1282-15>

38. Про сільський зелений туризм: Закон України / Проект Закону України від 12.04.2007 р. № 3467 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://gska2.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc4_1?id=&pf3511=30022.

39. Програма добровільної категоризації у сфері сільського зеленого

туризму «Українська гостинна садиба» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.greentour.com.ua/Ukrainian/category/low>.

40. Павліш Л. В. Львівщина як перспективний регіон України для розвитку туризму та рекреації // Л. В. Павліш // Торгівля, комерція, підприємництво. – 2013. – Вип. 15. – С. 124-128.

41. Роглев Х. Й. Сільський туризм – перспективний напрямок розвитку туристської індустрії України / Х. Й. Роглев // Туризм: теорія та практика. – 2005. – № 1. – С. 33-44.

42. Рутинський М. Й. Сільський туризм : навч. посіб. / М. Й. Рутинський, Ю. В. Зінко. – К.: Знання, 2006.

43. Савіцька О.П. Стратегія розвитку туристичної індустрії в Україні: Регіональні аспекти /О. П. Савіцька, Н. В. Савіцька // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Проблеми економіки та управління. – 2013. – № 754. – С. 68-74.

44. Самко О. О. Оцінка туристичного потенціалу регіону та рівня його використання. / О. О. Самко // Зб. наук. пр «Економічні науки». Серія«Регіональна економіка». – 2010. – Вип.7(27). – Ч. 4. – С. 129-134.

45. Сільський зелений туризм – пріоритет розвитку туристичної галузі України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://tourlib.net>.

46. Спілка сприяння розвитку сільського зеленого туризму в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.greentour.com.ua>.

47. Станкевич-Волосянчук О. І. Сільський туризм : метод. посіб. / О. І. Станкевич-Волосянчук. – Ужгород, 2009. – 222 с.

48. Скляр Г.П. Статистичні показники розвитку сфери туризму в Україні: напрями удосконалення та гармонізація з міжнародними стандартами / Г.П. Скляр, Л.В. Дробіш, Л.І. Вишневецька // Економічний вісник Донбасу. – 2017. – № 2 (48). – С.157–162.

49. Стратегія розвитку Львівської області на період 2021–2027 років

[Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://loda.gov.ua/programy_ta_strategii

50. Ступень М. Проблеми розвитку галузі туризму у Львівській області /М. Ступень, Р. Дудяк, Р. Ступень, З. Рижок // Соціально- економічний розвиток сільських територій Аргарна економіка. – 2018. – № 3- 4.

51. Тищук І. В. Регіональні механізми стимулювання підприємництва у сфері сільського зеленого туризму: дис. ... доктора екон. наук : 08.00.05 / Тищук Інна Володимирівна. – Мукачево, 2018. – 292 с.

52. Туєва О. М. Правові умови забезпечення діяльності у сфері сільського зеленого туризму / О. М. Туєва // Порівняльно-аналітичне право : електрон. наук. фах. вид. юрид. ф-ту ДВНЗ «Ужгород. нац. ун-т». – 2017. – № 3. – С. 103-106.

53. Тимошенко О.В. Сучасний рівень розвитку туризму у Львівській області / О.В. Тимошенко, А.О. Мельник // Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Економіка і управління. – 2019. – Вип. 6. – С. 82-86.

54. Чеглей В. М. Світовий досвід розвитку сільського зеленого туризму/ В. М. Чеглей // Науковий вісник Ужгородського університету : Серія: Економіка / Редкол.: В. П. Мікловда, М. І. Пітюлич, Н. М. Гапак. – Ужгород: Видавництво УЖНУ «Говерла», 2011. – Спецвип. 33. Ч.3. – С. 203-207.

55. Черкаська Н. В. Щодо умов здійснення сільського туризму в Україні / Н. В. Черкаська, О. І. Шейкін // Форум права. – 2012. – № 3. –С. 808-813.

56. Шевелюк М.М. Особливості розвитку структурних компонентів культурного туризму Львівщини / М.М. Шевелюк // Культура і сучасність : альманах. – 2019. – Вип. 2. – С. 222-226.

57. Шелеметьєва Т. В. Розвиток внутрішнього туризму в Україні як об'єкта управління / Т. В. Шелеметьєва // Вісник економічної науки України. – 2019. – №1. – С. 164–168.